דצמבר 2006

לקוחות וידידים יקרים,

הננו שמחים להגיש לכם את "**מדריך המס 2006-2007**" אשר נועד לסייע לכם בהיערכות נאותה לקראת תום שנת המס 2006 ותחילת שנת המס 2007.

בשנים האחרונות אנו עדים לרפורמות משמעותיות בחוקי המס. אין עוררין כי חוקי המס כיום משופרים ומשוכללים מבעבר, אולם, קצב השתנותם ומורכבותם יוצרים מועקה ולעיתים אף בלבול, לא רק בקרב הציבור הרחב אלא אף בין אנשי המקצוע. בימים של אי וודאות ורפורמות משמעותיות בחוקי המס, לתכנון מקדים של היבטי המיסוי משנה חשיבות.

מדריך המס, כבעבר, כולל סקירה של נושאים רבים בדיני מס הכנסה, מיסוי מקרקעין, מס ערך מוסף וביטוח לאומי, לרבות, המלצות לתכנון ולהפחתת נטל המס.

אנו מקווים כי חוברת זו תסייע לכם בתכנון הפעולות הנדרשות מבעוד מועד.

לפרטים נוספים והבהרות:
אמיר סוראיה, טל: 9413912 (03). דוא"ל: amir@soraya.co.il

בכבוד רב,

סוראיה ושות'
רואי חשבון

חוברת זו נועדה למסירת מידע כללי בלבד. אין לראות בחומר המתפרסם בחוברת זו משום ייעוץ או חוות דעת כלשהיא. לפני נקיטת צעדים כלשהם אנו ממליצים על קבלת יעוץ מקצועי.

תוכן עניינים

פרק א: כללי 2

1.1 תכנוני מס אגרסיביים..... 2
1.2 פרה רולינג (PRE-RULING) 4
1.3 מעבר לדיווח אחיד למס הכנסה (טופס 6111) 5
1.4 עצמאי או חברה בע"מ?..... 6

פרק ב: מיסוי חברות 9

2.1 שיעור מס חברות..... 9
2.2 ביטול סעיף 6 לחוק התיאומים והרחבת אי תחולת החוק..... 9
2.3 רווחי הון ושבח מקרקעין..... 10
2.3.1 מיסוי רווחי הון ושבח מקרקעין (למעט ני"ע סחירים)..... 10
2.3.2 פס"ד פוליטי – חלוקה של שבח מקרקעין ורווחי הון על בסיס כלכלי..... 11
2.3.3 שיעור מס שבח – מקרקעין שנרכשו מיום 31.12.03-7.11.01..... 11
2.3.4 מס מכירה..... 11
2.3.5 שיעורי מס על נכסים "היסטוריים"..... 11
2.3.6 מיסוי שוק ההון..... 12
2.3.6.1 שיעורי מס..... 12
2.3.6.2 קיזוז הפסדים..... 12
2.4 פחת..... 13
2.4.1 פחת כלכלי..... 13
2.4.2 פחת מואץ לציוד..... 14
2.5 בסיס הדיווח למס הכנסה - מצטבר או מזומן..... 14
2.6 הוצאות המוכרות על בסיס מזומן..... 15

פרק ג: מיסוי בעלי שליטה 16

3.1 משיכות בעלים..... 16
3.2 הלוואות בעלים..... 16
3.3 דמי ניהול והשתתפות בהוצאות..... 16
3.4 עלויות בקשר לבעל שליטה..... 17
3.5 מיסוי הכנסות ורווחים מהון בידי בעל מניות מהותי..... 17
3.6 מיסוי מוניטין..... 18
3.7 חישוב נפרד לבני זוג העובדים בעסק משותף..... 18

פרק ד: מיסוי יחידים 20

4.1 מדרגות הכנסה ושיעורי מס..... 20
4.2 שווי נקודות זיכוי לשנה..... 20
4.3 מיסוי הכנסות ורווחים מהון..... 20
4.3.1 מיסוי רווחי הון (למעט ני"ע סחירים ושבח מקרקעין)..... 20
4.3.2 שבח מקרקעין..... 22
4.3.3 מיסוי שוק ההון..... 22
4.3.3.1 שיעורי המס..... 22
4.3.3.2 קיזוז הפסדים מניירות ערך סחירים..... 24
4.3.3.3 הטבות מס לאוכלוסיות מיוחדות..... 25
4.4 מיסוי הכנסות משכר דירה למגורים..... 25
4.5 ביטוח לאומי לעצמאים..... 27
4.5.1 מיהו עצמאי לצורך ביטוח לאומי..... 27
4.5.2 שיעורי ביטוח לאומי לעצמאים בשנת 2006..... 27
4.5.3 ייחוס הכנסות בין בני זוג העובדים בעסק משותף..... 28
4.5.4 דגשים לקראת תום שנת המס 2006..... 28

תוכן עניינים (המשך)

פרק ד: מיסוי יחידים (המשך)

4.6 הפרשות סוציאליות 29
4.6.1 הנחות סוציאליות-לשנת 2006 29
4.6.2 אובדן כושר עבודה 31
4.6.3 קרנות השתלמות 32
4.6.3.1 ריכוז סכומים 32
4.6.3.2 משיכת כספים 33
4.7 פריסת מענק פרישה והפרשי שכר למספר שנות מס 33
4.8 החזרי מס לשכירים 34

פרק ה: נתונים לתיאום הוצאות עודפות בשנת 2006 36

5.1 כללי 36
5.2 כיבודים במקום העיסוק 36
5.3 אירוח 36
5.4 מתנות לספקים 36
5.5 מתנות לעובדים 37
5.5.1 מתנות לרגל אירוע אישי 37
5.5.2 מתנות לרגל החגים 37
5.6 אש"ל בארץ 37
5.7 הוצאות בקשר לנסיעה ושהייה בחו"ל 38
5.8 הוצאות לינה וארוחת בוקר בישראל 39
5.9 הוצאות ביגוד 39
5.10 עלויות החזקת טלפון שאינו נייד במקום המגורים 40
5.11 עלויות החזקת טלפון נייד 40
5.12 ניכוי הוצאות רכב פרטי 41
5.12.1 כללי 41
5.12.2 דוגמה לתיאום הוצאות רכב 42
5.12.3 שווי שימוש 42
5.12.4 מיסוי רכבי תאגיד הרשומים ע"ש בעל מניות 43

פרק ו: שונות 45

6.1 חובות אבודים 45
6.1.1 ניכוי חובות אבודים לצרכי מס הכנסה 45
6.1.2 החזר מע"מ בגין חוב אבוד 45
6.2 הפרשות 46
6.3 תרומות 46
6.4 מחירי העברה 46
6.5 ניהול ספרים 47
6.6 ניכוי מס במקור משירותים או נכסים 48
6.7 מועדי דיווח ותשלום 48

נספח: מאמרים 51

א. אימוץ התקינה הבינלאומית – היבטי מיסוי 51
ב. מיסוי קרנות גידור 54
ג. מיסוי פיצויי נזיקין בגין נזקי מלחמה 56

פרק א: כללי

1.1 תכנוני מס אגרסיביים

זכותו של הנישום לתכנן את צעדיו באופן שתשלום המס יהיה אופטימאלי, ובלשון **מ. שמגר**, נשיא בית המשפט העליון דאז (ע"א 4639/91) '***עצם העובדה כי צדדים בחרו במבנה משפטי דל מיסים אינה מצביעה כי המבנה "מלאכותי" או "בדוי". זכותם - ואף חובתם - של מומחים בענייני מיסים לתכנן עסקאות משפטיות כך שלא תהיינה עתירות מס".***

אולם, זכות זו עומדת לנישום בתנאי שקיימת מהות כלכלית בביצוע העסקאות ושאין סוטים מכוונת המחוקק ותכלית החקיקה, בעת שמשתמשים בהקלה כזו או אחרת הקבועה בדין.

במטרה להגביר את האכיפה ולהיאבק **בתכנוני המס האגרסיביים**, במסגרת רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודה), הוטלו קנסות גירעון ונקבעה חובת גילוי בגין תכנוני מס אגרסיביים, כדלהלן:

(א) שר האוצר הוסמך, במסגרת סעיף 131 לפקודה, לקבוע רשימת פעולות אשר לגביהם תחול חובת גילוי על ידי הנישום. אי מתן גילוי כאמור, תהווה עבירה פלילית.

(ב) תכנון מס אשר נקבע לגביו בשומה סופית שהינו בגדר "עסקה מלאכותית" (סעיף 86 לפקודה) יגרור הטלת קנס גירעון בשיעור של 30% מסכום המס שנחסך.

דין דומה נקבע בחוק מס ערך מוסף.

בחודש נובמבר 2006 אושרו תקנות מס הכנסה (תכנון מס החייב בדיווח), התשס"ז-2006 ותקנות מע"מ (תכנון מס החייב בדיווח), התשס"ז-2006 (להלן-"התקנות").

מרבית תכנוני המס הכלולים בתקנות (וכפועל יוצא חייבים בדיווח) מתייחסים לעסקאות בין צדדים קשורים.

להלן תכנוני המס החייבים בדיווח בהתאם לתקנות:

א. מס-הכנסה

- תשלום מאדם לקרובו (כהגדרתו בתקנות) בסך של 2 מיליון ש"ח לפחות בשל דמי ניהול (לרבות ייעוץ) אם בעקבות העברתם פחת סכום המס שהיה משתלם על התשלום האמור אלמלא הועבר לקרוב בשל אחד מאלה: (א) לקרוב הפסד הניתן לקיזוז, (ב) שיעורי המס החלים על הקרוב נמוכים משיעורי המס החלים על מעביר הסכום, (ג) ההכנסה בידי הקרוב פטורה ממס, (ד) ההכנסה בידי הקרוב אינה חייבת במס בישראל, או-(ה) התשלום אינו מהווה הכנסה בידי הקרוב (להלן: "נסיבות מס מופחת").

- מכירת נכס לקרוב, שיצרה הפסד בר קיזוז למוכר בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות, שקוזז כולו או חלקו בשנת המכירה או בתוך שנתיים שלאחר תום שנת המכירה.
- מכירת נכס בתוך 3 שנים מיום שהגיע בפטור ממס מקרוב, ובמכירתו לאחר מכן נוצר הפסד בר קיזוז (גם אם לא קוזז בפועל) בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות.
- מכירת נכס בתוך 3 שנים מיום שהגיע בפטור ממס מקרוב, ובמכירתו לאחר מכן נוצר רווח אשר קיזז הפסד קודם שהיה למוכר בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות.
- מחילת חוב לקרוב, על ידי חברה בסכום של 1 מיליון ש"ח לפחות, ובעקבות המחילה פחת סכום המס שהיה צריך להשתלם אילולא מחילת החוב, הואיל ולקרוב היו נסיבות מס מופחת.
- פירעון יתרת חובה בסכום של 1 מיליון ש"ח לפחות, של יחיד בעל מניות בחברה ברבעון האחרון של שנת המס, כאשר ברבעון העוקב גדלה יתרת החובה שלו ב-25% לפחות מהסכום שנפרע.
- רכישת אמצעי שליטה בחברה, אם לרוכש הומחתה זכות של אחר כלפי אותה חברה וההתחייבויות של החברה לאחר ששולמה על ידי רוכש אמצעי השליטה ("הרוכש") או על ידי מוכר אמצעי השליטה ("המוכר") ולחברה נוצר חוב כלפי הרוכש, הנובע מהזכות שהומחתה, בסכום העולה על הסכום ששולם על ידי המוכר או הרוכש, לפי העניין.
- רכישת 50% מאמצעי השליטה של חברה, כשלחברה הפסד בר קיזוז בסכום של 3 מיליון ש"ח לפחות.
- החזקה (או רכישה) של 25% או יותר מאמצעי השליטה בחברה תושבת חוץ כששיעור המס החל במדינת התושבות, נמוך מ-20%, וקבלת תקבולים מאותה חברה.
- רכישה של 25% לפחות מאמצעי השליטה בחברה תושבת מדינת אמנה, שמעל 50% משווי נכסיה בישראל, במישרין או בעקיפין, או החזקה בחברה כאמור וקבלת תקבולים ממנה.
- העברת הפסדים בסכום של 500,000 ש"ח לפחות, מחברה משפחתית לנישום המייצג שמקורם בתשלומים ששולמו לו, ונדרשו על-ידה כהוצאה.

ב. מיסוי מקרקעין

- התקשרות בעסקה למתן שירותי בניה או מתן שרותי מימון לבנייה, כשהתמורה מחושבת על-פי התמורה ממכירת המקרקעין.
- התקשרות לבנייה מאורגנת. דהיינו, התקשרות עם בעלים של מקרקעין לקבוצת רוכשים המתארגנת כקבוצה לבנייה על המקרקעין באמצעות גורם מארגן.

ג. מס ערך מוסף

- התקשרות לבנייה מאורגנת, כאמור בסעיף ב' לעיל.
- החזקת "עוסק" על-ידי מלכ"ר או מוסד כספי, במישרין או בעקיפין, בשיעור של 75% או יותר.

התקנות יחולו על פעולות כאמור שיבוצעו בשנת 2007 ואילך.

הדיווח על תכנוני המס בתחום מס הכנסה ומיסוי מקרקעין יבוצע במסגרת הדוח השנתי, **החל מהדוח השנתי לשנת המס 2007** ואילו תכנוני המס בתחום מע"מ ידווחו במסגרת הדיווח התקופתי.

נזכיר כי תכנוני המס אשר מחייבים גילוי אינם בהכרח תכנוני מס "לא לגיטימיים". השאיפה להקטין את חבות המס באמצעות תכנון הינה לגיטימית ביסודה. תכנוני מס יוגדרו "לא לגיטימיים" רק במידה ואינם כלכליים ואינם מבוססים על לשון החוק. יתרה מכך, גם תכנון מס שאינו לגיטימי אינו בהכרח גורר סנקציות פליליות.

1.2 פרה רולינג (PRE-RULING)

במסגרת רפורמת המס השלישית עוגן בחקיקה מוסד הפרה רולינג בכל תחומי המס (מס הכנסה, מס שבח, מע"מ ועוד), בסעיפים 158ב' עד 158ו' לפקודה.

בקשה להחלטות מיסוי, למעט מע"מ ומס שבח, ניתן להגיש גם לאחר ביצוע העסקה, עד המועד החוקי להגשת דוח המס. בקשה להחלטות בנושא מע"מ ומס שבח יש להגיש טרם ביצוע הפעולה.

החלטת מיסוי תחייב הן את הנישום והן את רשות המיסים. הגשת הבקשה כרוכה בתשלום אגרה.

בחודש יוני 2006 פרסמה רשות המיסים לקט החלטות מיסוי שהתקבלו ברבעון הראשון של שנת המס 2006. הלקט כולל תמצית החלטות מיסוי בנושאים להלן: שינוי מבני - מיזוגים ופיצולים, שוק ההון, תגמול מבוסס מניות לעובדים, מיסוי מקרקעין ומיסוי בינלאומי (את החלטות המיסוי ניתן למצוא באתר הבית של המשרד).

אין עוררין כי פרסום החלטות המיסוי מהווה צעד חשוב נוסף בהגברת השקיפות, ההוגנות והאחידות של מערכת המס בישראל, כמו גם בצמצום אי הוודאות בנושא כדאיות ביצוע עסקאות.

1.3 מעבר לדיווח אחיד למס הכנסה (טופס 6111)

החל מהדוחות המוגשים למס הכנסה **לשנת 2005** יש לצרף נספח חדש לדוחות השנתיים – טופס 6111. בנספח זה יפרט כל עסק (לרבות עצמאי) את סעיפי הדוחות הכספיים (דוח רווח והפסד, מאזן, ודוח התאמה לצורכי מס).

לגבי שנת 2005 הוענקו הקלות לגבי חובת הדיווח באמצעות טופס זה, כך שהיא לא תחול על עסקים קטנים (מחזור נמוך מ – 300 אלפי ש"ח).*

א. תחולת הטופס

הדרישה לדיווח אחיד חלה על כל בעלי העסקים (הן יחידים והן חברות), למעט החריגים להלן:

- מי שחל עליו סעיף 3(ז) לפקודת מס הכנסה (בעיקר מוסד ציבורי),
- קבלן שחל עליו סעיף 8א לפקודה,
- בנקים, חברות ביטוח וחקלאים.

לענפים לעיל תקבע בעתיד מתכונת דיווח ספציפית, המתאימה למאפייניהם הייחודיים.

ב. מבנה הטופס

הטופס מהווה מפתח לדיווח מפורט של סעיפי הדוחות הכספיים. הטופס מורכב משלושה חלקים עיקריים – מאזן, דוח רווח והפסד ודוח התאמה לצורכי מס. יש להדגיש כי הטופס אינו מחליף כל דוח או טופס אחר.

להלן פירוט בדבר מבנה הטופס:

חלק א - דוח רווח והפסד – בחלק זה יפורטו הסעיפים התוצאתיים של העסק.

חלק ב - דוח התאמה לצורכי מס – בחלק זה יפורטו ההתאמות הנדרשות לצורכי מס הכנסה, בהתאם לפקודת מס הכנסה וחוקים אחרים. ההכנסה החייבת או ההפסד לתקופה יועברו לטופס 1214 או 1301, לפי העניין.

חלק ג - מאזן – בחלק זה יפורטו סעיפי המאזן של העסק (נכסים, התחייבויות והון עצמי).

מי שאינו עורך מאזן, אינו נדרש להגיש את חלק ג'.

ג. הגשת הטופס והדוחות למס הכנסה

תתאפשר הגשת הטופס באופן ממוכן. במקרים מסוימים אף תחול חובה להגיש את הטופס באופן ממוכן (הודעה מתאימה תצא על ידי רשות המיסים).

* מחזור לעניין זה, כמוגדר בהוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבונות), התשנ"ג- 1973. יש להדגיש כי מחזור בהוראות הנ"ל כולל מע"מ.

לשם קליטה יעילה ומהירה של הטופס, נבנתה בשע"מ מערכת ממוכנת למילוי הטופס וקליטתו ישירות ממשרדי המייצגים. יש לציין כי מרבית חברות התוכנה ערוכות כיום לייצא את קובץ החשבונות למחשבי מערכת המס במבנה קובץ מקודד ואחיד.

1.4 עצמאי או חברה בע"מ?

סוגיית אופן ההתאגדות – כחברה או כיחיד (עצמאי), הינה אחת הסוגיות הראשונות והמשמעותיות אשר ניצבת בפני יזם עם תחילת הפעילות העסקית, וממשיכה ומלווה אותו במסגרת ניהול והתפתחות העסק. סוגיה זו מורכבת מהיבטים שונים - היבטי מיסוי, היבטי מיצוב, הגבלת אחריות ועוד.

ברשימה זו נעמוד על האלמנטים העיקריים אשר כרוכים בהחלטה על אופן ההתאגדות, כדלהלן:

א. **היבטי מיסוי -** שיעור המס השולי המרבי החל כיום על יחידים הינו 49% (כולל דמי ביטוח). לעומת זאת, שיעור מס החברות בשנת 2006 הינו 31% (בשנת 2007 – 29%).

במידה והיחיד מעוניין למשוך את רווחי החברה, שיעור המס הסופי בשנת 2006 הינו כ – 48% (מס חברות בתוספת מס על דיבידנדים או שכר).* יוצא איפוא, כי במידה והיחיד אינו מעוניין להשתמש במלוא רווחי הפעילות לצרכים אישיים, אלא, לדוגמה, להשקיע אותם בעסק (כגון, רכישת ציוד כדוגמת כלי רכב) קיימת עדיפות מבחינה מיסוית להתאגד כחברה. שהרי, רווחי חברה, טרם העברתם ליחיד, חייבים במס בשיעור של 31% בלבד (לעומת 49% בידי יחיד) - חסכון מס של כ-18%!

בהתאם לתיקון 147 לפקודת מס הכנסה ("**רפורמת המס השלישית**") יופחת שיעור מס החברות, עד לשיעור של 25% בשנת 2010. במקביל יופחת שיעור המס השולי. להלן פירוט שיעור מס חברות ושיעור המס הסופי על יחידים בעקבות רפורמת המס השלישית:

שנה	שיעור מס חברות (A)	שיעור מס לאחר חלוקה ליחיד (B) (*)	שיעור מס שולי (C)	הפרש טרם חלוקה ליחיד (C-A)	הפרש לאחר חלוקה ליחיד (C-B)
2006	31%	48.25%	49%	**18%**	**0.75%**
2007	29%	46.75%	48%	**19%**	**1.25%**
2008	27%	45.25%	47%	**20%**	**1.75%**
2009	26%	44.5%	46%	**20%**	**1.50%**
2010	25%	43.75%	44%	**19%**	**0.25%**

(*) בהנחה שהיחיד הינו בעל מניות מהותי.

* בהנחה שהיחיד הינו בעל מניות מהותי.

אולם, יש לזכור כי התאגדות במסגרת חברה כרוכה בעלויות נוספות (רו"ח, עו"ד, אגרת שנתית לרשם החברות וכדומה). תוספת העלויות המינימלית מסתכמת בכ – 15,000 ש"ח לשנה (תלוי בהיקף פעילות העסק). ללמדך, נקודת האיזון בשנת 2006 הינה רווחים לא מחולקים, לפני מס ולאחר ניצול מדרגות המס הראשונות להכנסות מיגיעה אישית, בסך של כ – 80,000 ש"ח לשנה.

יש לציין כי תוספת העלויות נובעת בעיקר מהחובה של חברה לנהל ספרי חשבונות בשיטה הכפולה ולהגיש למס הכנסה דוחות כספיים המבוקרים על ידי רו"ח. במידה והיקף פעילות העסק, בהתאם להוראות מס הכנסה, מחייב ניהול ספרי חשבונות בשיטה הכפולה, תוספת העלויות בהתאגדות כחברה תפחת משמעותית. כפועל יוצא, במקרה כאמור, על פי רוב קיימת עדיפות לאגד את הפעילות העסקית במסגרת חברה.

בחירת אופן ההתאגדות כרוכה, מטבע הדברים, בהיבטי מיסוי נוספים, כגון, היקף מינוף העסק והזכאות לניכוי הוצאות מימון, מיסוי פיצויי פיטורים, הוראות קיזוז הפסדים ועוד. כך לדוגמה, בעוד חברה זכאית לנכות את מלוא הוצאות המימון הריאליות הכרוכות בפעילות העסק, יחיד רשאי לתבוע רק חלק מסוים מהוצאות המימון, למעט אם היחיד מנהל חשבונות בשיטה הכפולה. דוגמה נוספת, בעל שליטה אשר עובד בחברה (מתקיימים יחסי עובד-מעביד) זכאי עם הפסקת עבודתו לפיצויי פיטורים הפטורים ממס (עד סך של כ- 10 אלפי ש"ח לכל שנת עבודה).

מאידך, לדוגמה, חברה כפופה לבדיקות מחמירות יותר של רשות המיסים. כמו כן, חברה נדרשת לשלם מקדמות למס הכנסה, אף אם לחברה לא צפוי רווח בשנת המס (מקדמות על חשבון הוצאות עודפות).

ב. **הגבלת אחריות -** חברה בע"מ הינה ישות משפטית הנפרדת מבעליה. אחריות בעלי המניות בחברה בע"מ מוגבלת עד גובה הון המניות המונפק שטרם נפרע (זאת בתנאי שבעלי המניות פעלו בתום לב), להבדיל מיחיד אשר חייב באופן אישי לפעילות העסק. נושא הגבלת האחריות משמעותי מאוד בעסקים בהם לא כל השותפים פעילים, ובעסקים שפעילותם כרוכה בסיכון גבוה (כגון, קבלני בניין, אבטחה וכדומה).

יש לציין כי לא כל פעילות ניתן לאגד במסגרת חברה בע"מ, ובכך להגביל את היקף האחריות. לדוגמה, שירותי ראיית חשבון ועריכת דין לא ניתן לספק במסגרת חברה בע"מ, אולם, ניתן לספקם במסגרת חברה (להבדיל מחברה בע"מ).

ג. **מיצוב -** חלק ניכר מהציבור נוטה לחשוב כי חברה הינה מוסד מכובד והיקף פעילותה גדול יותר מעצמאי, מה שעשוי לסייע בפיתוח הפעילות העסקית. למותר לציין, כי הנחה זו של הציבור אינה בהכרח נכונה.

הרשימה לעיל מציגה את עיקרי השיקולים בבחירת אופן ההתאגדות – יחיד או חברה, אולם, היא אינה ממצה וקיימים נושאים נוספים (הן מיסויים והן אחרים) אותם יש לבחון טרם בחירת אופן ההתאגדות. כמו כן, רשימה זו יפה גם לשכירים אשר שוקלים לאגד את פעילותם במסגרת חברה. אולם, במקרה כאמור, בנוסף לאלמנטים לעיל, יש לבחון את השלכות אי תחולתם של דיני עבודה, כגון, זכאות לחופשה, דמי הבראה, פיצויים ועוד.

פרק ב: מיסוי חברות

2.1 שיעור מס חברות

בשנת 2006 שיעור מס החברות בישראל הינו 31%. בהתאם לתיקון 147 לפקודת מס הכנסה ("**רפורמת המס השלישית**") יופחת שיעור מס החברות, עד לשיעור של 25% בשנת 2010.

להלן שיעור מס החברות החל משנת 2005:

שנת המס	שיעור מס החברות
2005	34%
2006	**31%**
2007	29%
2008	27%
2009	26%
2010 ואילך	25%

יש לציין כי גם לאחר הפחתת שיעור מס החברות אין פער משמעותי בין שיעור המס על רווחים מחולקים בחברה (מס חברות בתוספת מס על דיבידנד) לבין שיעור המס השולי המירבי על יחידים. כך לדוגמה, בשנת 2010 שיעור המס הכולל על רווחי חברה הינו 43.75% (מס חברות בשיעור של 25%, במשולב עם מס בשיעור של 25% על דיבידנד לבעלי שליטה). במקביל, שיעור המס השולי המירבי של יחידים בשנת 2010 הינו 44% (פער של 0.25% בלבד).

יישום:

- ✓ ***בחן דחיית הכנסות והקדמת הוצאות - ההפחתה הנ"ל בשיעור מס חברות מהווה תמריץ לאמור.***
- ✓ ***בחן את מבנה ההתאגדות- נקודת האיזון להתאגדות כחברה קטנה (ראה סעיף 1.4 לעיל).***

2.2 ביטול סעיף 6 לחוק התאומים והרחבת אי תחולת החוק

במסגרת רפורמת המס השלישית בוטל סעיף 6 לחוק התיאומים (תחילה – 1.1.06). למן מועד תחילת התיקון מיסוי ניירות ערך סחירים יקבע, לגבי כלל החברות, בהתאם לחלק ה' לפקודה. אולם, לא חל שינוי בשיעור המס לחברות עסקיות על רווחים מניירות ערך סחירים (שיעור מס חברות) ושיעור המס החל על רווחי הון אחרים. **להרחבה בנושא ראה פרק 2.3.6 להלן – מיסוי שוק ההון.**

במקביל, תוקן סעיף 27 לחוק התיאומים העוסק באי תחולת החוק על נישומים מסוימים, כך שלמן שנת 2006 החזקת ניירות ערך סחירים לא תחייב החלת חוק התיאומים. כך לדוגמה, חברה אשר אין לה הכנסה מעסק ואינה דורשת בניכוי הוצאות מימון אינה חייבת (אולם, רשאית) להחיל את חוק התיאומים, אף אם ברשותה ניירות ערך סחירים. דוגמה נוספת, משנת 2006 חברת מעטים, החייבת

לנהל את פנקסי חשבונותיה לפי תוספת ה' להוראות ניהול פנקסים (מקצועות חופשיים) ושאינה דורשת בניכוי הוצאות מימון, רשאית לא להחיל את חוק התיאומים, אף אם ברשותה ניירות ערך סחירים.

2.3 רווחי הון ושבח מקרקעין

2.3.1 מיסוי רווחי הון ושבח מקרקעין (למעט ני"ע סחירים)

במסגרת הרפורמות במס הכנסה (תיקון מס' 132 ו- 147 לפקודה) ותיקון 50 לחוק מיסוי מקרקעין הופחתו שיעורי המס החלים על רווחי הון ושבח מקרקעין, ממס חברות לשיעור מס מקסימאלי של 25%.

ההפחתה בשיעור המס אינה רטרואקטיבית. לגבי רווחי הון, שיעור המס המופחת חל מיום 1 בינואר 2003, ולגבי שבח מקרקעין - 7 בנובמבר 2001 (להלן ביחד: "יום התחילה").

לגבי נכסים שנרכשו לפני יום התחילה, נדרש לחלק את הרווח (או השבח) לתקופות השונות. הרווח שנצבר עד מועד התחילה יחויב במס בהתאם לשיעורי המס הרגילים (לגבי חברה -31% בשנת 2006) ואילו הרווח שנצבר ממועד זה ואילך יחויב במס בהתאם לשיעור המס המופחת – 25% לגבי חברות.

בשם הפשטות והנוחות המנהלית נקבע כי תבוצע חלוקה לינארית של הרווח. בהתאם לשיטה זו אם, לדוגמה, נכס נרכש שנתיים לפני יום התחילה ונמכר שלוש שנים לאחר יום התחילה, הרווח (או השבח) יחולק ויחויב במס כדלהלן: 2/5 חייב במס בהתאם לשיעורי המס הרגילים ואילו היתרה (3/5) חייבת במס בהתאם לשיעור המס המופחת. יצוין כי האמור אינו מתייחס למיסוי רווחי הון מניירות ערך סחירים (ישראלים וזרים).

שיטה זו ביסודה אינה כלכלית ולוקה בחוסר צדק, הואיל ואין בה התייחסות למועד צמיחת השבח בפועל. כפועל יוצא, ובהתאם לפסיקה המודרנית (כגון, פס"ד עינבר היכלי יופי לכלה, פס"ד קלס ופס"ד אינטר בילדינג), מקום בו הטכניקה הנ"ל יוצרת עיוות מס משמעותי ניתן לחלק את הרווח (או השבח) על בסיס כלכלי (בכפוף לכך שקיים מידע מהימן בדבר שווי הנכס ביום התחילה). **ראה גם להלן פס"ד פוליטי.**

יישום:

- ✓ ***לאור ההפרש המשמעותי בין שיעור מס חברות לשיעור מס רווחי הון, יש לבחון סיווג עסקאות כהוניות.***
- ✓ ***יש לבחון דחיית עסקאות בגין נכסים שנרכשו לפני יום התחילה לשנת 2007 ואילך.***

2.3.2 פס"ד פוליטי[1] – חלוקה של שבח מקרקעין ורווחי הון על בסיס כלכלי

בהחלטה תקדימית שהתקבלה לאחרונה בועדת ערר, נקבע כי שבח מקרקעין יחולק לתקופות המיסוי השונות על בסיס כלכלי, ולאו דווקא על בסיס לינארי (כפי שלכאורה מחייב החוק). מהחלטה זו ניתן אף להקיש על אופן חלוקת רווחי הון לתקופות המיסוי השונות.

יישום:

בעסקאות בהן נמכר נכס שנרכש לפני מועד התחילה (7 בנובמבר 2001 לגבי מקרקעין ו- 1 בינואר 2003 לגבי נכסים אחרים) יש לבחון האם החישוב הלינארי יוצר עיוות מס משמעותי (ככל שמועד רכישתו של הנכס מוקדמת יותר כך עיוות המס האפשרי גדול יותר). אם כן, יש לשקול חישוב המס על בסיס כלכלי. כמו כן, יש לבחון הגשת דוחות מתקנים, לגבי עסקאות שדווחו לרשות המיסים ולגביהן אין שומות סופיות.

2.3.3 שיעורי מס שבח – מקרקעין שנרכשו מיום 7.11.01 - 31.12.03

במימוש מקרקעין בישראל שנרכשו החל מיום 7.11.01 ועד 31.12.02 תינתן למוכר הנחה בשיעור של 20% מהמס. בגין מקרקעין כאמור שנרכשו בשנת 2003 תינתן הנחה בשיעור של 10% מהמס. הכל בכפוף לתנאים המפורטים בחוק מיסוי מקרקעין.

2.3.4 מס מכירה

מכירת מקרקעין שנרכשו לאחר 7.11.01 ומכירת דירות מגורים שהן מלאי עסקי לא חייבת במס מכירה.

2.3.5 שיעורי מס על נכסים "היסטוריים"

לגבי נכסים, לרבות מקרקעין בישראל, שנרכשו עד שנת המס 1948 שיעור המס המקסימלי הינו 12%. לגבי נכס שנרכש בשנת המס 1949 עד 1960 לא יעלה המס על 12% מרווח ההון ועוד 1% לכל שנה, משנת המס 1949 ועד לשנת הרכישה. החל בשנת המס 2005, ייוסף לשיעור המס דלעיל, 1% לכל שנת מס, או חלק ממנה, ובלבד ששיעור המס לא יעלה על שיעור המס ה"רגיל". לגבי מקרקעין בישראל, הביטול ההדרגתי של שיעורי המס ההיסטוריים יחול על חברה שהכנסתה מעסק ולגבי יחיד שקיבל זכות במקרקעין בפירוק חברה כאמור.

[1] ו"ע 5002/05.

2.3.6 מיסוי שוק ההון

2.3.6.1 שיעורי מס

להלן ריכוז שיעורי המס בשוק ההון (*)

הכנסה	עד ליום 31.12.05		מיום 1.1.06	
	חברה עסקית (**)	חברה בלתי עסקית	חברה עסקית (**)	חברה בלתי עסקית
רווח הון מניירות ערך סחירים	מס חברות	15% או 10%	מס חברות	25% (***)
דיבידנד (שאינו ממפעל מאושר)	פטור	פטור	פטור	פטור
דיבידנד מחברה תושבת חוץ	25%	25%	25%	25%
ריבית	מס חברות	מס חברות	מס חברות	מס חברות

(*) בכפוף להוראות המעבר והתחילה של תיקון מס' 132 לפקודה (הרפורמה במס).

(**) חברה בתחולת חוק התיאומים.

(***) על מלוא הרווח שנצמח ממימוש ניירות ערך בשנת 2006 ואילך.

2.3.6.2 קיזוז הפסדים

א. חברות עסקיות

הפסדים מניירות ערך סחירים שמומשו עד תום שנת 2005 ולא קוזזו - ניתנים לקיזוז אך ורק כנגד רווחי הון מניירות ערך הנסחרים בבורסה.

הפסדים <u>שוטפים</u> מניירות ערך סחירים שמומשו בשנת 2006 ואילך - ניתנים לקיזוז, כדלהלן:

- כנגד רווח הון ריאלי מנכס בישראל או בחו"ל (בין מנייר ערך סחיר ובין אם לאו ולרבות שבח מקרקעין), ו-
- כנגד הכנסות מדיבידנד וריבית מאותו נייר ערך, ו -
- כנגד הכנסות מדיבידנד וריבית מניירות ערך אחרים, ובלבד ששיעור המס החל על הריבית או הדיבידנד שקיבלה החברה לא עולה על 25%. המשמעות המעשית הינה שעד לשנת 2010 (הפחתת שיעור מס החברות ל- 25%) לא ניתן לקזז הפסדי הון כנגד הכנסות ריבית אשר חייבות במס בהתאם לשיעור מס חברות.

הפסדים <u>מועברים</u> מניירות ערך סחירים שמומשו בשנת 2006 ואילך - ניתנים לקיזוז כנגד רווח הון ריאלי (לרבות שבח מקרקעין) מנכס בישראל או בחו"ל (בין מנייר ערך סחיר ובין אם לאו).

הפסד הון מנכס בחו"ל יקוזז תחילה כנגד רווח הון מנכס בחו"ל.

החל משנת 2006 הפסדים עסקיים מועברים יקוזזו אך ורק כנגד הכנסות מעסק או רווח הון בעסק.

ב. חברות בלתי עסקיות

חברות בלתי עסקיות הינן חברות מחוץ לתחולת פרק ב' לחוק התיאומים.
הפסדים ממימוש ניירות ערך יקוזזו על ידי חברות בלתי עסקיות בהתאם להוראות החלות על יחידים **(ראה סעיף 4.3.3.2).**

<u>הערות ויישום:</u>

- ✓ ***אין מניעה ראשית לקזז הפסדים מועברים משנים קודמות ורק לאחר מכן הפסדים שוטפים.***
- ✓ ***יש לבחון מימוש ניירות ערך שגלום בהם הפסד בתום שנה, במידה ולחברה רווח אשר כנגדו ניתן לקזז את ההפסד.***

2.4 פחת

2.4.1 פחת כלכלי

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, עלות הונית שנועדה לרכישת נכס קבוע אינה מוכרת כהוצאה במועד התהוותה, אלא מוכרת כהוצאה לשיעורין, על ידי הפחתה של חלק מן הנכס בכל שנה, וזאת בהתאם לבלאי הכלכלי שלו.

לעומת זאת, הפחת המיסויי נקבע במסגרת החוק, כשיעור קבוע מהנכס. שיעורי הפחת בחוק אינם בהכרח מייצגים את התבלות הנכס, לאמור, את הפחת הכלכלי. בהתאם לעמדת רשות המיסים, שיעורי הפחת הקבועים בחוק אינם ניתנים לסתירה, אף אם אינם תואמים את הפחת הכלכלי של הנכס.

לאחרונה הופרכה עמדה זו של רשות המיסים. בפסק דין עינבר (עמ"ה 1022/99, עינבר, היכלי יופי לכלה 1986 בע"מ נ' פקיד שומה ת"א 3) נקבע שלא ייתכן כי שיעורי הפחת שנקבעו בתקנות יכול שיהיו מנותקים מן המציאות הכלכלית של הנכס. לאמור, הפחת הקבוע בתקנות מס הכנסה הינו בגדר חזקה בלבד. במידה ושיעורי הפחת בתקנות אינם תואמים את התבלות הנכס ניתן לקבוע שיעור פחת אחר.

<u>יישום:</u>

תאגידים, כמו גם יחידים, נדרשים לבחון האם שיעורי הפחת בתקנות מס הכנסה תואמים את הפחת הכלכלי של נכסי התאגיד. במידה וקיים פער משמעותי בין הפחת הכלכלי לפחת המיסויי יש לבחון הכרה בהוצאות פחת בהתאם לפחת הכלכלי של הנכס.

2.4.2 פחת מואץ לציוד

במסגרת רפורמת המס השלישית התפרסמו תקנות מס הכנסה (פחת מואץ לציוד שנרכש בתקופה הקובעת) (הוראת שעה) התשס"ה – 2005 (להלן: "**התקנות**") המעניקות בתנאים מסוימים, כמפורט להלן, פחת בשיעור של 100% על ציוד שנרכש בתקופה שמיום 1.7.2005 ועד ליום 31.12.2006 לפעילות מזכה.[2]

ציוד מוגדר לעניין זה כמכונות או ציוד, ורכב עבודה שאינו משאית.

להטבה הנ"ל זכאים נישומים שעיקר פעילותם בשנת המס היא פעילות מזכה, ועיקר הכנסתם בשנת המס היא הכנסה מפעילות מזכה. הכנסה מזכה מוגדרת כפעילות ייצורית בישראל ובלבד שהפעילות העיקרית איננה פעילות של אריזה, מסחר, תחבורה או הובלה, החסנה ומתן שירותים בתחומים מסוימים, וכן הפעלת בית מלון בישראל.

שיעורי הפחת הינם כדלהלן:

(א) ציוד שנרכש מיום 1.7.2005 ועד ליום 31.12.2005 – בשנת המס 2005 ינוכה פחת "רגיל". בשנת המס 2006 יותר ניכוי פחת בשיעור של 100% ממחירו המקורי של הציוד, בהפחתת הסכום שהיה ניתן לניכוי בשנת המס 2005.

(ב) ציוד שנרכש מיום 1.1.2006 ועד ליום 31.12.2006 – בשנת המס 2006 ינוכה פחת "רגיל". בשנת המס 2007 יותר ניכוי פחת בשיעור של 100% ממחירו המקורי של הציוד, בהפחתת הסכום שהיה ניתן לניכוי בשנת המס 2006.

יש לציין כי בתקנות נכללו מספר הוראות "אנטי תכנוניות".

<u>יישום:</u>

- ✓ ***יש לבחון הקדמת מועד רכישתו של ציוד כאמור עד לתום שנת 2006.***

2.5 בסיס הדיווח למס הכנסה – מצטבר או מזומן

תאגידים, ככלל, נדרשים לדווח למס הכנסה על פי כללי חשבונאות מקובלים, לאמור - בסיס צבירה. בהתאם לשיטה זו הכנסות והוצאות התאגיד מוכרות במועד התהוותן (אשר אינו זהה בהכרח למועד התקבול או התשלום).

כחריג לכלל, בהתאם לועדת הפסיקה של נציבות מס הכנסה מחודש מרץ 2005, חברות שירותים (אשר אין להן מלאי עסקי) רשאיות לדווח למס הכנסה על בסיס מזומן (גם אם הדוחות הכספיים ערוכים על בסיס מצטבר). בהתאם לשיטה זו, הכנסות והוצאות התאגידים מוכרות במועד התקבול או התשלום, לפי העניין.

[2] ביום 15 בנובמבר 2006 אישרה ועדת הכספים הארכה של תקופת ההטבה עד ליום 31 בדצמבר 2006 (במקום 30 בספטמבר 2006).

לאמור, חברות אשר נוהגות להחזיק מלאי עסקי נדרשות לדווח על בסיס מצטבר, ואילו, חברות אשר מספקות שירותים ואינן מחזיקות מלאי עסקי רשאיות (אך לא חייבות) לדווח על בסיס מזומן.

<u>יישום:</u>

- ✓ ***חברות שירותים, כאמור, נדרשות לבחון את בסיס הדיווח אשר יביא לחבות מס מינימלית – בסיס מזומן או בסיס מצטבר. יודגש כי לא בהכרח שדיווח על בסיס מזומן הינה השיטה האופטימלית. כך לדוגמה, הפרשות בגין תביעות תלויות לא תוכרנה כהוצאה לצורך מס בחברות המדווחות על בסיס מזומן.***
- ✓ ***מומלץ לחברות המדווחות על בסיס מזומן להקדים את מועד התשלום לספקים ולעובדים לשנת המס 2006, ולדחות תקבולים מלקוחות לשנת המס 2007.***

2.6 הוצאות המוכרות על בסיס מזומן

להלן עיקרי סוגי ההוצאות המוכרות על בסיס מזומן, אף אם החברה מדווחת על בסיס צבירה. הוצאות כאמור מומלץ לשלם בשנת המס 2006.

- הוצאות סוציאליות (קופות גמל, קרנות השתלמות וכדומה).
- פיצויי פיטורים.
- דמי הבראה וחופשה.
- הוצאות בשל תושבי חוץ.
- הוצאות בשל בעלי שליטה **(ראה גם פרק 3.4 להלן – עלויות בקשר לבעל שליטה).**
- תרומות למוסדות ציבוריים מוכרים.

פרק ג: מיסוי בעלי שליטה

3.1 משיכות בעלים

בגין משיכות בעלים יש לזקוף ריבית ו/או הפרשי הצמדה לפי סעיפים 3(ט) או 3(י) לפקודה, לפי העניין, בספרי המלווה והלווה. הריבית והפרשי ההצמדה חייבים במע"מ.

אי זקיפת ריבית כאמור תגרור זקיפת ריבית רעיונית ואיסור ניכוי הוצאות המימון בידי מקבל ההלוואה.

במידה ומקבל ההלוואה הינו בעל שליטה יחיד, מס הכנסה עשוי לטעון כי משיכות הבעלים הינן דיבידנד או הכנסות שכר, ובהתאם, לחייב את בעל השליטה במס. לאור האמור, יש לערוך הסכם הלוואה בכתב, המפרט את תנאי ההלוואה ואת הביטחונות שהעמיד בעל השליטה לחברה בגין ההלוואה. כמו כן, יש לבחון פירעון ההלוואות לקראת תום שנת המס.

3.2 הלוואות בעלים

טרם רפורמת המס השלישית הפרשי הצמדה בגין הלוואות בעלים היו פטורים ממס בידי בעל שליטה יחיד (בכפוף לתנאים שנקבעו בתקנות מס הכנסה). במסגרת רפורמת המס השלישית תוקן סעיף 13(9) לפקודה, כך שהן הפרשי הצמדה והן הפרשי שער בגין הלוואה של יחיד לתאגיד (לרבות תאגיד בשליטתו) פטורים ממס הכנסה. בכדי למקסם את ההטבה הנ"ל (הוצאות מוכרות לתאגיד ופטור ממס ליחיד), יש לשקול שינוי תנאי ההלוואות שנטל התאגיד מבעלי שליטה יחידים, כך שתהיינה צמודות למט"ח או למדד המחירים לצרכן, כגבוה.

כמו כן, יש לבחון מתן (או נטילת) הלוואות לחברות קשורות. למותר לציין כי בגין נטילת הלוואה כאמור, ובגין כל הסכם מהותי אחר עם צד קשור, נדרש תיעוד בכתב.

3.3 דמי ניהול והשתתפות בהוצאות

הסכמי דמי ניהול עם צדדים קשורים "זוכים" לבחינה מדוקדקת של רשות המיסים. להלן מספר עקרונות שנקבעו בפסיקה לניכוי דמי ניהול המשולמים לחברה קשורה:

א. יש לערוך הסכם בכתב.

ב. יש לפרט את הבסיס הכלכלי לחיוב החברה בדמי ניהול, ולקבוע את החיוב בהתאם.

ג. מומלץ לפצל את שירותי הניהול לקטגוריות, כגון, השתתפות בהוצאות משרד, השתתפות בהוצאות ניהול, בונוסים ועוד.

ד. בכל מקרה לא יותרו בניכוי דמי ניהול בסכום העולה על הנדרש לצורך ייצור ההכנסה.

3.4 עלויות בקשר לבעל שליטה

בכדי שעלויות בקשר לבעל שליטה יוכרו כהוצאה לתאגיד, יש לשלמם עד תום שנת המס, או לחילופין על בעל השליטה לדווח על ההכנסה בשנת המס העוקבת ועל התאגיד לנכות מס במקור מהתשלום עד שלושה חודשים מתום שנת המס.

3.5 מיסוי הכנסות ורווחים מהון בידי בעל מניות מהותי

א. שיעורי מס

במסגרת רפורמת המס השלישית הוטלו הגבלות והחמרות על הכנסות ורווחי הון של אדם מחברה בה הוא בעל מניות מהותי (הגדרה חדשה לבעל שליטה בסעיף 88 לפקודה).

להלן ריכוז שיעורי המס החלים על הכנסות אדם מישות בה הינו <u>בעל מניות מהותי</u>:

הכנסה	עד ליום 31.12.05		מיום 1.1.06	
	יחיד	חברה	יחיד	חברה
רווח הון מניירות ערך סחירים	15% או 10%	מס חברות (*)	25% או 20% (**)	מס חברות
דיבידנד (שאינו ממפעל מאושר)	25%	פטור	25%	פטור
רווח הון אחר (***)	25%	25%	25%	25%
דיבידנד מחברה תושבת חוץ	25%	25%	25%	25%
ריבית	מס שולי	מס חברות	מס שולי	מס חברות

(*) לגבי חברה מחוץ לחוק התיאומים – בהתאם לשיעורי המס החלים על יחידים.

(**) בכדי ל"שמר" את שיעורי המס טרם התיקון ניתן לבצע מכירה רעיונית בחודש דצמבר 2005. מכירה כאמור תחייב בתשלום מס מיידי, במידה וקיים רווח. יודגש, כי שיעור המס שיחול הינו בהתאם לשיעור המס התקף במועד המימוש (או המכירה הרעיונית). לאמור, חלוקת הרווח אינה לינארית.

(***) לגבי נכסים שנרכשו לפני 1 בינואר 2003 ("היום הקובע") (למעט מוניטין שלא שולם בעד רכישתו – **ראה פרק 3.6 להלן)** שיעור המס יחושב כדלהלן: (א) בגין רווח הון עד ליום הקובע – שיעור מס חברות או שיעור מס שולי, לפי העניין, ו-(ב) בגין רווח הון מהמועד הקובע ואילך – יחולו שיעורי מס בהתאם לטבלה לעיל. ראה גם לעיל פס"ד פוליטי – חלוקה של רווחי הון על בסיס כלכלי.

ב. מועד קביעת המעמד של יחיד כבעל מניות מהותי

בעל מניות מהותי הינו מי שמחזיק במישרין או בעקיפין לבדו או יחד עם אחר, **ב- 10% לפחות** באחד או יותר מסוג כלשהוא של אמצעי השליטה בחבר בני אדם. להגדרת "יחד עם אחר" ו"אמצעי שליטה", ראה סעיף 88 לפקודה.

למועד בחינת מעמדו של יחיד, כבעל מניות מהותי או לאו, עשויה להיות השפעה משמעותית על החבות במס. לעניין רווח הון והכנסות מדיבידנד, נקבע כי הבחינה תיעשה ביום מכירת המניות או קבלת הדיבידנד, לפי העניין, ובתקופה של 12 חודשים שקדמו למכירה. לעניין הכנסות ריבית, לא נקבע מועד בחינת המעמד.

לעניין קיזוז הפסדים ומיסוי הכנסות יחידים בשוק ההון, ראה פרק 4.3.3 מיסוי שוק ההון.

3.6 מיסוי מוניטין

רווח ההון בידי חברה ממכירת מוניטין חייב במס בהתאם לשיעור מס החברות (ללא חלוקה לינארית של הרווח).

רווח הון בידי יחיד ממכירת מוניטין חייב במס החל משנת 2006 בשיעור של 20%, ללא חלוקה לינארית של הרווח. לעומת זאת, רווח הון בידי יחיד ממכירת **מניות** שנרכשו לפני 1 בינואר 2003 ("היום הקובע") יחושב כדלהלן: (א) בגין רווח הון עד ליום הקובע – שיעור מס שולי, ו-(ב) בגין רווח הון מהמועד הקובע ואילך –מס של בשיעור 25%, בידי בעל מניות מהותי, ומס בשיעור של 20% בידי יחיד אחר.

יש לציין כי כיום רכישת מוניטין (בתמורה) מזכה את הרוכש בפחת שנתי בשיעור של 10%.

<u>יישום:</u>

במכירת פעילויות המאוגדות במסגרת חברה ושנרכשו או הוקמו לפני 1 בינואר 2003, יש לבחון כדאיות מכירת הפעילות וייחוס תמורה למוניטין, להבדיל ממכירת מניות החברה.

3.7 חישוב נפרד לבני זוג העובדים בעסק משותף

סעיף 66(ד) לפקודה קובע חזקות בהן יש לראות את מקורות ההכנסה של בני זוג כתלויים זה בזה, ומשום כך לא להתיר חישוב מס נפרד לבני הזוג, כדלהלן: הכנסת בן הזוג באה מעסק של בן הזוג השני, או מחברה אשר בה יש לבני הזוג זכות בהנהלה או 10% מזכויות ההצבעה. אלא אם כן, לבן-הזוג היתה הכנסה מהחברה זמן סביר, ולא פחות משנה לפני הנישואין או 5 שנים לפני שלבן-הזוג השני היתה בה זכות כלשהיא.

תכלית החזקות לעיל הינה למנוע הפחתת מס בלתי נאותה, על ידי העסקה "פיקטיבית" או בשכר לא סביר של בן זוג.

לפני כשנתיים, **בפס"ד קלס**, קבע ביהמ"ש העליון כי החזקות דלעיל אינן חזקות חלוטות, אלא חזקות הניתנות לסתירה. לאמור, הנישום יכול להוכיח לפקיד השומה כי למרות קיומם של החזקות דלעיל, לא קיימת תלות במקורות ההכנסה, ומשכך זכאים בני הזוג לחישוב מס נפרד.

העובדה שבן זוג התקבל לעבודה בשל הקשר עם בן זוגו אין בה לבדה כדי להוכיח תלות במקורות הכנסה. כאשר העסקתו של בן הזוג חיונית לתפעול העסק והכנסתו סבירה (ביחס לבעל תפקיד דומה בעסק) זכאים בני הזוג לחישוב נפרד. לשם כך יש לבחון, בין היתר, את התפקיד של בן הזוג בעסק, הכשרתו המקצועית, ניסיונו המקצועי ועוד.

במסגרת סעיף 66(ה) לפקודה נקבע כי ניתן לבצע חישוב נפרד בגין הכנסות בני זוג, אף אם קיימת תלות במקור הכנסתם, עד לתקרה בסך של 42,000 ש"ח (בשנת 2005 – 25,008 ש"ח), בהתקיים התנאים להלן:

א. היקף עבודה משמעותי של כל אחד מבני הזוג בעסק - לפחות 36 שעות עבודה בשבוע, במשך תקופה של עשרה חודשים או יותר בשנת המס.
ב. לבני הזוג אין הכנסה נוספת מעסק או מעבודה.
ג. נמסרה הודעה לפקיד השומה <u>חודש לפחות</u> לפני תחילתה של התקופה שבעדה נתבע החישוב הנפרד של המס. לפקיד השומה סמכות להאריך מועד זה.

בני זוג אשר בחרו להחיל את ההטבה הנ"ל, לא יהיו זכאים לנקודות זיכוי בהתאם לסעיפים 38 ו- 39 לפקודה.

<u>יישום:</u>

- ✓ ***בני זוג העובדים בעסק משותף נדרשים לבחון האם קיימת תלות במקורות הכנסתם.***
- ✓ ***כאשר קיימת תלות במקורות ההכנסה של בני הזוג ומתקיימים התנאים לעיל, יש לפנות לרשות המיסים בבקשה לחישוב נפרד (עד לתקרה לעיל) עד ליום 30 בנובמבר.***

פרק ד: מיסוי יחידים

4.1 מדרגות הכנסה ושיעורי מס

בעקבות רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודה) יופחתו בהדרגה שיעורי המס על יחידים במהלך שנות המס 2006- 2010 (להרחבה ראה גם חוברת המשרד "**רפורמת המס השלישית**").

להלן מדרגות מס הכנסה (לא כולל דמי ביטוח לאומי ובריאות) לשנת המס 2006:

הכנסה	שיעור המס	מס בכל שלב	הכנסה מצטברת	מס מצטבר
ש " ח	%	ש " ח	ש " ח	ש " ח
עד 51,360	10	5,136	51,360	5,136
40,080 הבאים	22	8,818	91,440	13,954
45,840 הבאים	29	13,294	137,280	27,248
107,760 הבאים	36	38,794	245,040	66,042
179,400 הבאים	37	66,378	424,440	132,420
מעל 424,440	49			

הערות:

- שלושת מדרגות המס הראשונות (10%, 22% ו -29%) חלות על הכנסה חייבת מיגיעה אישית ועל הכנסה חייבת של יחיד שמלאו לו 60. אחרת, שיעור המס שיחול בשלושת המדרגות הראשונות (עד 137,280 ש"ח לשנה) הינו 30%.
- שלושת מדרגות המס הראשונות לא יחולו אם לא נוהלו ספרי חשבונות קבילים.
- הכנסה מיגיעה אישית כוללת סכום המתקבל בידי אדם, או בידי מי שהיה בן זוגו בעת פטירתו, מדמי שכירות מהשכרת נכס ששימש בידיו להפקת הכנסה מיגיעה אישית מעסק או ממשלח יד, במשך 10 שנים לפחות לפני תחילת ההשכרה.

4.2 שווי נקודות זיכוי לשנה

נקודת זיכוי אחת	2,136 ש"ח
2.25 נקודות זיכוי (גבר)	4,806 ש"ח
2.75 נקודות זיכוי (אשה תושבת ישראל)	5,874 ש"ח

4.3 מיסוי הכנסות ורווחים מהון

4.3.1 מיסוי רווחי הון (למעט ני"ע סחירים ושבח מקרקעין)

בשנת 2005 רווחי הון (למעט שבח מקרקעין ורווח הון ממקרקעין בחו"ל) בידי יחיד, ככלל, חייבים במס בשיעור של 25% (לגבי נכסים שנרכשו קודם ליום 1 בינואר 2003 – שיעור מס משוקלל - חלוקה לינארית של הרווח). במטרה ליצור אחידות בשיעורי המס על הכנסות הנובעות מהון ליחידים (רווח הון, ריבית, דיבידנד וכדומה) נקבע, במסגרת רפורמת המס השלישית, כי החל מיום 1 בינואר 2006 רווחי הון (למעט שבח מקרקעין ורווח הון ממקרקעין בחו"ל) בידי יחיד (שאינו בעל מניות מהותי)

יחויבו במס בשיעור של 20% (לגבי נכסים שנרכשו קודם ליום 1 בינואר 2003 - שיעור מס משוקלל - חלוקה לינארית של הרווח). ראה גם **לעיל פס"ד פוליטי** – חלוקת רווחי הון לתקופות השונות על בסיס כלכלי.

הכנסות ריבית ורווחי הון **ממכשירים שקליים** (כגון, אגרות חוב שקליות) חייבים במס, החל משנת 2006, בשיעור של 15%.

הפחתת שיעור המס בגין רווח הון ממימוש מקרקעין בחו"ל, לרבות רווח הון ממכירת מניות בחברה שעיקר נכסיה מקרקעין בחו"ל, נדחה לשנת 2007.

לגבי מקרקעין בישראל, שיעור מס שבח יופחת החל משנת 2007, לגבי הרווח שנצבר לאחר 7.11.01.

המשמעות המעשית של התיקון הנ"ל הינה הפחתת שיעור המס על יחידים (למעט בעל מניות מהותי) ממכירת נכסים שאינם סחירים (למעט מקרקעין בישראל ובחו"ל), מ- 25% ל-20%. לגבי הכנסה מאפיקי השקעה המנוהלים שלא על ידי מוסדות בנקאיים שיעור הפחתת המס הינו משמעותי יותר - משיעור מס שולי (עד 49% כיום) ל- 20% (או 15%).

להלן ריכוז שיעורי מס רווח הון בידי יחיד, לפני ואחרי, רפורמת המס השלישית (*):

מועד רכישה	מכירות עד 31 בדצמבר 2005	מכירות מיום 1 בינואר 2006
נכסים שנרכשו לפני 31.12.02	חלוקה לינארית של הרווח. רווח שנצבר עד 31.12.02 – מס שולי. רווח שנצבר מיום 1.1.03 – 25%.	חלוקה לינארית של הרווח. רווח שנצבר עד 31.12.02 - מס שולי. רווח שנצבר מיום 1.1.03 – 20%.
נכסים שנרכשו מיום 1.1.03	25%	20%

(*) הטבלה דלעיל אינה מתייחסת למיסוי ניירות ערך סחירים, מס שבח, רווח הון ממקרקעין בחו"ל ומיסוי בעל מניות מהותי (**למיסוי בעל מניות מהותי ראה פרק 3.5**).

יישום:

- ✓ ***לאור ההפרש המשמעותי בין שיעור מס רווחי הון לבין שיעור המס על הכנסות פירותיות, יש לבחון סיווג עסקאות כהוניות.***
- ✓ ***יש לבחון חלוקת רווחי הון לתקופות המיסוי השונות, כאשר הדבר רלוונטי, על בסיס כלכלי.***
- ✓ ***מומלץ לבחון דחיית עסקאות לשנת 2007.***

4.3.2 שבח מקרקעין

שיעור מס שבח בשנת 2005 הינו 25%, לגבי הרווח שנצבר מיום 7.11.01. שיעור זה יופחת בשנת 2007, בהתאם לרפורמת המס השלישית, ל – 20%, לגבי מלוא הרווח שנצבר לאחר 7.11.01.

לאור התיקונים הרבים בחוק מס שבח, להלן מספר דגשים ביחס לשיעורי המס החלים על יחידים בגין מימוש מקרקעין בישראל:

- מקרקעין שנרכשו מיום 7.11.01 חייבים במס בשיעור של עד 25% בשנים 2005 ו- 2006, ובשיעור מס של עד 20% משנת 2007 ואילך.

- מקרקעין שנרכשו לפני 7.11.01 חייבים במס כדלהלן: בגין הרווח שנצבר עד 7.11.01 – מס שולי (49% כיום ו-44% בשנת 2010) ובגין הרווח שנצבר ממועד זה ואילך – עד 25% (החל משנת 2007 – 20%).

- שיעור המס המירבי על מקרקעין היסטוריים, מקרקעין שנרכשו בין השנים 1948 ל-1960, הינו בין 12% ל-24%.

- יחיד שרכש מקרקעין בתקופה שמיום 7.11.2001 ועד ליום 31.12.2002 זכאי להנחה בשיעור 20% מהמס (ללא תלות במועד מכירת המקרקעין).

- יחיד שרכש מקרקעין בתקופה שמיום 1.1.03 ועד ליום 31.12.2003 זכאי להנחה בשיעור 10% מהמס (ללא תלות במועד מכירת המקרקעין).

ההפחתה בשיעור מס שבח ובשיעור המס השולי מהווה תמריץ משמעותי לדחיית מימוש נכסי מקרקעין.

4.3.3 מיסוי שוק ההון

4.3.3.1 שיעורי מס

במסגרת רפורמת המס השלישית (תחילה 1 בינואר 2006), כאמור, אוחדו שיעורי המס החלים על הכנסות יחידים מהון, ל- 20% על רווח הון ריאלי ו- 15% על רווח הון נומינלי. המשמעות המעשית של האחדת שיעורי המס הינה העלאת שיעור המס על רווחי יחידים מניי"ע סחירים ל-20% או 15%, לפי העניין, העלאת שיעור המס על הכנסות ריבית והפחתת שיעור המס על דיבידנדים, מ- 25% ל-20%.

להלן ריכוז שיעורי המס החלים על הכנסות ורווחי יחידים משוק ההון (*):

סוג מכשיר פיננסי	נתונים נוספים		סוג הכנסה	שיעורי מס	הערות
מניות ונגזרים הנסחרים בבורסה בתל-אביב	מכירות/תקבול עד ליום 31.12.05		רווח הון	15%	מיום 1.1.03.
			דיבידנד (**)	25%	
	מכירות/תקבול מיום 1.1.06		רווח הון	20%	על מלוא הרווח שנצבר מיום 1.1.03.
			דיבידנד (**)	20%	
ניירות ערך זרים סחירים	מכירות/תקבול עד ליום 31.12.05		רווח הון וריבית	עד ליום 31.12.04 - 35% ; היתרה - 15%.	חלוקה לינארית.
			דיבידנד	עד ליום 31.12.04 - 35% ; מיום 1.1.05 - 25%.	
	מכירות/תקבול מיום 1.1.06		רווח הון	20%	על רווח שנצבר מיום 1.1.05 (חלוקה לינארית).
			דיבידנד	20%	
			ריבית	20%	חלוקה לינארית.
אג"ח מדינה שקליות הנסחרות בבורסה בישראל. (שחר, גילון, מק"מ).	הונפקו לפני 8.5.00		רווח הון וריבית	פטור	ללא תלות במועד המכירה.
	הונפקו אחרי 8.5.00	עד 31.12.05	רווח הון וריבית	10% (נומינלי)	מיום 31.12.03.
		מיום 1.1.06	רווח הון וריבית	15% (נומינלי)	רווח הון – מלוא הרווח מיום 31.12.03. ריבית – חלוקה לינארית.
אג"ח צמודות למדד או למט"ח הנסחרות בבורסה בישראל.	הונפקו לפני 8.5.00		רווח הון	פטור	ללא תלות במועד המכירה.
			ריבית	35%	ללא תלות במועד המכירה.
	הונפקו אחרי 8.5.00	עד 31.12.05	רווח הון וריבית	15%	מיום 31.12.03.
		מיום 1.1.06	רווח הון וריבית	20%	רווח הון – מלוא הרווח מיום 31.12.03. ריבית – חלוקה לינארית.

(*) הטבלה לעיל אינה מתייחסת לרווחי והכנסות בעל מניות מהותי (**ראה פרק 3.5**). כמן כן, שיעורי המס בטבלה לעיל כפופים למספר תנאים, וביניהם, שהכנסות היחיד אינן מעסק ושהיחיד לא דרש בניכוי הוצאות מימון.

בעקבות ההעלאה הרטרואקטיבית בשיעורי המס על רווחי הון בבורסה, נקבע כי בגין ניירות ערך סחירים שנרכשו לפני 1.1.2006 יהא רשאי משקיע יחיד לבצע בחודש דצמבר 2005 **מכירה רעיונית**, ובכך להתחייב במס מופחת על הרווח שנצבר עד לאותו מועד, על פי שיעורי המס טרם רפורמת המס השלישית.[4]

(**) למעט דיבידנד ממפעל מאושר.

4.3.3.2 קיזוז הפסדים מניירות ערך סחירים

בשנת 2005 הפסדים ממימוש ניירות ערך סחירים ישראלים בידי יחיד יקוזזו אך ורק כנגד רווחים מניירות ערך סחירים ישראלים (לרבות נגזרים וקרנות נאמנות) בשיטת "מס כנגד מס". הפסדים ממימוש ניירות ערך זרים יקוזזו כנגד רווחים מניירות ערך זרים.

משנת 2006 ואילך הפסדים ממימוש ניירות ערך סחירים יקוזזו כדלהלן:

הפסדים שמומשו עד שנת 2005 וטרם קוזזו: הפסד הון ממימוש נייר ערך ישראלי (סחיר) יקוזז בשנת 2006 כנגד רווח הון ממכירת ניירות ערך ישראלים (בלבד). הפסדים ממימוש ניירות ערך זרים יקוזזו בשנת 2006 כנגד רווחים מניירות ערך זרים. הפסדים שלא קוזזו עד ליום 1.1.2007 יותרו בקיזוז החל משנת המס 2007 כנגד רווח הון ממכירת ניירות ערך מכל סוג (לרבות ניירות ערך זרים וניירות ערך שאינם נסחרים) וכן כנגד ריבית או דיבידנד מניירות ערך, ובלבד ששיעור המס החל עליהם אינו עולה על 20%.

הפסדים <u>שוטפים</u> שמומשו בשנת 2006 ואילך: יקוזזו (באותה שנה) כנגד רווח הון מכל סוג שהוא (לרבות שבח מקרקעין), וכנגד הכנסה מדיבידנד או מריבית ששולמו בשל המניות הנמכרות וכנגד הכנסה מריבית או מדיבידנד בשל ניירות ערך אחרים, ובלבד ששיעור המס החל על המוכר בגין הריבית או הדיבידנד אינו עולה על 25%.

הפסדים <u>מועברים</u> שמומשו בשנת 2006 ואילך: יקוזזו כנגד רווח הון מכל סוג שהוא (לרבות שבח מקרקעין).

[4] כאמור בטבלה לעיל, ביחס להכנסות ריבית, שיעור המס החדש יחול רק על הכנסה **שנצמחה** מיום 1 בינואר 2006. לעומת זאת, ביחס לרווחי הון, שיעור המס החדש יחול על רווח **שמומש** מיום 1 בינואר 2006, אף אם הוא נצמח לפני מועד זה. לאור התחולה ה"רטרואקטיבית" של שיעור המס החדש, ביחס לרווחי הון, נקבע בחוק כי יחיד, קרן נאמנות חייבת וחברה שאינה בתחולת חוק התיאומים רשאים לבצע מכירה רעיונית של ניירות ערך סחירים במהלך חודש דצמבר 2005, ובכך "לקבע" את שיעור המס על 15% (או 10%). לאמור, רווח ההון שנצבר עד למועד המכירה הרעיונית יחויב במס בשיעור של 15% (או 10%), ואילו רווח ההון שייצבר מאותו מועד ואילך יחויב במס בשיעור של 20% (או 15%). יודגש כי מכירה רעיונית גוררת תשלום מיידי של מס הכנסה (במידה ולמשקיע רווח), אף על פי שנייר הערך לא מומש בפועל.

<u>הערות ויישום:</u>

- ✓ ***אין מניעה ראשית לקזז הפסדים מועברים משנים קודמות ורק לאחר מכן הפסדים שוטפים.***
- ✓ ***יש לבחון מימוש ניירות ערך שגלום בהם הפסד בתום שנה, במידה ולחברה רווח אשר כנגדו ניתן לקזז את ההפסד.***

4.3.3.3 הטבות מס לאוכלוסיות מיוחדות

א. משפחות מיעוטי יכולת

יחיד שהכנסתו והכנסת בן זוגו אינה עולה על סך של 52,080 ש"ח בשנת המס (בשנת 2005 – 50,640 ש"ח), זכאי לניכוי בסך של 8,160 ש"ח (בשנת 2005 – 5,280 ש"ח) מהכנסתו מריבית על פיקדונות ותוכניות חיסכון. אם לבני הזוג הכנסה גבוהה מסכום התקרה לעיל, יופחת סכום הניכוי בסכום שבו עולה ההכנסה על סכום התקרה.

ב. קשישים

יחיד שבשנת המס הגיעו הוא או בן זוגו לגיל פרישת חובה, וביום 1 בינואר 2003 מלאו לאחד מבני הזוג 55 שנים או יותר, זכאי לניכוי בסך של 8,040 ש"ח (בשנת 2005 - 4,200 ש"ח), מהכנסות ריבית כאמור בסעיף א' לעיל. במידה ומתקיימים התנאים לעיל לגבי שני בני הזוג, סכום הניכוי הינו 12,000 ש"ח (בשנת 2005 – 6,360 ש"ח).

כמו כן, יחיד שביום 1 בינואר 2003 מלאו לו או לבן זוגו 55 שנים או יותר, ושמלאו לו או לבן זוגו, לגבי גבר - 67 שנים או יותר ולגבי אשה – 62 שנים, זכאי לפטור ממס בגין 35% מסכום הריבית המזכה המשתלמת על פיקדון בנקאי או תוכנית חיסכון. להגדרת ריבית מזכה ולתנאים נוספים לתחולת ההטבה, ראה סעיף 125ה לפקודה.

<u>יישום:</u>

הטבות המס הנ"ל, כאמור, ניתנות רק על הכנסות ריבית מפיקדונות ותוכניות חיסכון (ולא, לדוגמה, על הכנסות ריבית מאג"ח). לאור האמור לעיל, יש לבחון ראשית השקעה בתוכניות כאמור, חלף השקעה באג"ח.

4.4 מיסוי הכנסות משכר דירה למגורים

בפקודת מס הכנסה שלושה מסלולים למיסוי הכנסות פאסיביות של יחידים משכר דירה למגורים בישראל, כדלהלן: **(א) מסלול הפטור, (ב) מסלול ה- 10%, ו- (ג) מסלול המס השולי.** יודגש כי על מנת להיכלל במסלולים א' או ב' לעיל, על המשכיר להיות יחיד ועל הדירה לשמש, על פי טיבה, למגורים. כמו כן, נדרש שהכנסות היחיד מדמי שכירות לא יגיעו לכדי עסק.

להלן עיקרי חלופות המיסוי:

מסלול הפטור: במסלול זה, הכנסות פאסיביות של יחידים משכר דירה למגורים בישראל עד תקרה של 3,830 ש"ח לחודש (בשנת 2006) פטורות ממס. כל זאת במידה ומתקיימים התנאים לעיל וקיים מסמך בחתימת ידו של השוכר כי הדירה משמשת לו למגורים.

במידה וסכום ההכנסה עולה על תקרת הפטור, הסכום הפטור מופחת בגובה ההפרש שבין תקרת הפטור לסכום ההכנסה (להלן גם: "**התקרה המותאמת**"). הכנסה מדמי שכירות כאמור, מעל תקרת הפטור, ולאחר ניכוי הוצאות מתייחסות, חייבת במס הכנסה לפי מדרגות המס להכנסה שאינה מיגיעה אישית (ככלל, מס בשיעור מינימלי של 30%).

יש לציין כי הפטור ניתן במסגרת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה), התש"ן- 1990, אשר תוקפו עד סוף שנת 2006.

מסלול ה- 10%: בעוד מסלול הפטור כפוף לתקרת הכנסות, במסלול ה-10%, המעוגן בסעיף 122 לפקודה, מלוא דמי השכירות, ללא תקרת הכנסות כלשהיא, חייבים במס בשיעור של 10%. במסלול זה לא יותרו בניכוי הוצאות כלשהן כנגד דמי השכירות (מס מחזור). כמו כן, תחולת מסלול זה מותנית בכך ששולם המס על ההכנסה תוך 30 יום מיום קבלתה, או שהיחיד משלם מקדמות מס שוטפות.

מסלול המס השולי: מסלול זה הינו מסלול המס ה"רגיל". קרי, תשלום מס על מלוא ההכנסה, לאחר ניכוי כל ההוצאות שהוצאו בייצורה, על פי מדרגות המס להכנסה שאינה מיגיעה אישית (ככלל, מינימום 30%). לכאורה, מסלול זה אינו אטרקטיבי. אולם, יש לבחון היטב את ההוצאות שהוצאו בייצור ההכנסה (לרבות, הוצאות פחת, הוצאות מימון, הוצאות אחזקה והוצאות משפטיות). לאחר קיזוז ההוצאות, לעיתים במסלול זה חבות המס הינה מינימלית.

שילוב בין מסלולי המס

האפשרות לשלב בין חלופות המיסוי אינה חד משמעית. לדעתנו, לגבי **דירות שונות** ניתן לשלב בין מסלול ה – 10% לבין מסלול המס השולי, כך שהכנסות שכירות מדירות מסוימות יחויבו במס מחזור של 10% ואילו הכנסות שכירות מדירות אחרות יחויבו במס על פי מסלול המס השולי.

יתרה מכך, לדעתנו, אף ניתן, לגבי **דירות שונות**, לשלב בין מסלול הפטור לבין מסלול ה – 10%, אולם תקרת הפטור תיקבע בהתייחס לכלל הכנסות היחיד מהשכרת דירות למגורים בישראל. לאמור, יחיד רשאי להחיל על דירה אחת את מסלול ה- 10% ועל דירה אחרת את מסלול הפטור. אולם, תקרת הפטור המותאמת תיקבע על פי סך הכנסות השכירות.

עמדת רשות המיסים בנושא אינה בהירה.

יישום:

- ✓ ***מסלול המיסוי המועדף אינו חד-משמעי ונגזר, בין היתר, ממאפייני המשכיר, גובה דמי השכירות וההוצאות שהוצאו בייצור ההכנסה. כפועל יוצא, מומלץ לבחון היטב מבעוד מועד את שלושת מסלולי המיסוי ואת התקיימות התנאים להחלתם.***
- ✓ ***הכנסות משכר דירה בידי יחיד חייבות במס על בסיס מזומן. יש לבחון כדאיות דחיית הכנסות.***

4.5 ביטוח לאומי לעצמאים

4.5.1 מיהו עצמאי לצורך ביטוח לאומי

עצמאי לצורך ביטוח לאומי הוא מי שמתמלאים לגביו התנאים שבאחת משלושת החלופות שלהלן:

(א) עוסק במשלח ידו שלא כשכיר לפחות 12 שעות בשבוע והכנסתו החודשית אינה פחותה מ- 15% מהשכר הממוצע (כ- 1,100 ש"ח בשנת 2006); או

(ב) עוסק במשלח ידו לפחות 20 שעות בשבוע ללא קשר לגובה ההכנסה; או

(ג) הכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מ- 50% מהשכר הממוצע (כ- 3,500 ש"ח) ללא קשר להיקף שעות עיסוקו במשלח ידו.

על העובד העצמאי להירשם במוסד לביטוח לאומי מיד עם תחילת הפעלת עסקו. עובד עצמאי שנפגע בעבודה יהיה זכאי לגמלאות נפגעי עבודה רק אם בזמן הפגיעה היה רשום במוסד לביטוח לאומי כעובד עצמאי ושילם דמי ביטוח.

יישום:

- ✓ ***יזם נדרש לבחון עם תחילת פעילותו העסקית האם הינו "עצמאי" לצורך ביטוח לאומי. יודגש כי יחיד הרשום כ"עוסק" לצורך מע"מ אינו בהכרח עצמאי לעניין ביטוח לאומי.***
- ✓ ***עוסקים אשר אינם בגדר עצמאים לצורך ביטוח לאומי נדרשים לבחון האם חל שינוי בהיקף או בסוג פעילותם המחייב רישום כעצמאים לצורך ביטוח לאומי.***

4.5.2 שיעורי ביטוח לאומי (לרבות דמי בריאות) לעצמאים בשנת 2006

ביום 1 בינואר 2006 נכנס לתוקף תיקון מס' 82 לחוק הביטוח הלאומי ותיקון מס' 33 לחוק ביטוח בריאות (להלן: "התיקון"). התיקון, אשר מבוסס על המלצות ועדת קפוטא - מצא, כולל שינויים משמעותיים בנושא תשלום דמי ביטוח לאומי ובריאות ("דמי ביטוח") לשכירים ועצמאים.

להלן עיקרי השינויים ביחס לעצמאי:[5]

- הועלתה תקרת ההכנסה לתשלום דמי ביטוח מופחתים, ל – 60% מהשכר הממוצע במשק, במקום 50% לפני התיקון.
- הועלה השיעור הרגיל לתשלום דמי ביטוח לעובד עצמאי, ל- 16.23% (בשיעור המופחת לא חל שינוי - 9.82%).

בטבלה להלן מרוכזים שיעורי דמי ביטוח <u>לעצמאים</u>, לפני ואחרי התיקון:

	עד ליום 31.12.05	מיום 1.1.06
מופחת (*)	9.82%	9.82%
רגיל (**)	15.42%	16.23%

(*) החל מיום 1 בינואר 2006 עד 60% מהשכר הממוצע במשק (4,430 ש"ח). עד ליום 31 בדצמבר 2005 - עד מחצית השכר הממוצע במשק (3,482 ש"ח).

(**) עד מקסימום של 35,760 ש"ח (לשנת 2005 – 34,820 ש"ח).

4.5.3 ייחוס הכנסות בין בני זוג העובדים בעסק משותף

הוראות מס הכנסה בנושא חישוב נפרד או מאוחד **(ראה פרק 3.7 לעיל)** אינן משפיעות על אופן הדיווח לביטוח, הואיל והנושא מוסדר במפורש בתקנה 24 לתקנות הביטוח הלאומי[6]. בהתאם לתקנה, יש לייחס הכנסות בני זוג העובדים בעסק משותף לכל אחד מבני הזוג, במידה ולא מתקיימים יחסי עובד-מעביד, בהתאם להצהרתם ובכפוף לסייגים המפורטים בתקנה.

במידה ושני בני הזוג עצמאיים ולא קיימת תלות במקורות הכנסה, התקנה אינה חלה.

4.5.4 דגשים לקראת תום שנת המס 2006

(א) מומלץ לעצמאים לשלם את מקדמות חודש דצמבר לביטוח לאומי עד ליום 31.12.06 (המועד החוקי לתשלום המקדמה הינו 15.1.2007) בכדי ליהנות מניכוי של 52% מסכום דמי הביטוח הלאומי (לא כולל דמי בריאות) כבר בשנת 2006.

(ב) יש לבחון את היחס שבין ההכנסות מעבודה ומעסק לבין ההכנסות הפסיביות, וזאת בכדי להימנע מתשלום דמי ביטוח על הכנסות פסיביות (הכנסות פסיביות חייבות בדמי ביטוח במידה וסכומן גבוה מסך ההכנסות מעסק או ממשכורת, וזאת עד גובה התקרה לתשלום דמי ביטוח). יצוין כי

[5] בנוסף, לגבי שכירים, הופחתו שיעורי דמי הביטוח המופחתים לעובד שכיר שאינו בעל שליטה, הן בגין חלק העובד והן בגין חלק המעביד, ל- 3.5% חלק העובד, ו- 4.98% חלק המעביד. הועלה השיעור הרגיל לתשלום דמי ביטוח לעובד שכיר שאינו בעל שליטה, בגין חלק העובד, ל- 12% (בגין חלק המעביד לא חל שינוי – 5.68%).

[6] תקנות הביטוח הלאומי (הוראות מיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח), התשל"א -1971.

רווחי הון, שבח מקרקעין, הכנסות פסיביות משכר דירה למגורים במסלול ה – 10% והכנסות פסיביות בשוק ההון פטורות מדמי ביטוח.

(ג) מעמד יחיד לצורך ביטוח לאומי נקבע בהתאם להצהרת המבוטח. יש לבחון נאותות ההצהרה, על מנת להימנע משלילת גמלאות ותשלום ביתר.

4.6 הפרשות סוציאליות

הפקדות בקופות גמל (לרבות, קרנות פנסיה, קופות ביטוח וקרנות השתלמות) מזכות בהטבות מס משמעותיות (ניכוי או זיכוי מס), בכפוף לתקרה, הן במועד ההפקדה והן במועד משיכת הכספים (כדין). למותר לציין כי קבלת הטבות המס כפופה לקיומה של חבות במס.

4.6.1 הנחות סוציאליות - לשנת 2006

	ש"ח
הכנסה מזכה (סעיפים 47 ו- 45א):	
▪ לגבי הכנסת עבודה	87,600
▪ לגבי הכנסות שאינן מעבודה	122,400
עצמאי – ניכוי מירבי לתגמולים או לקיצבה:	
▪ 7% מ – 122,400 ש"ח (ניכוי בשיעור של 11% לעצמאי שמפריש 16% לקצבה)	8,568
קיימת הבטחה של האוצר להגדלת תקרת הניכוי בשנת 2006	
שכיר – תשלום מירבי לקופת גמל המקנה זיכוי מס:	
▪ 7% מ – 87,600 ש"ח	6,132
עצמאי – תשלום מירבי לקופת גמל ולביטוח חיים (סיכון מוות) המקנה זיכוי של 25%:	
▪ 5% מ – 122,400 ש"ח	6,120
קיימת הבטחה של האוצר להגדלת תקרת הניכוי בשנת 2006	
שכיר – תשלום מירבי לביטוח חיים (סיכון מוות) המקנה זיכוי של 25%:	
▪ 5% מ – 87,600 ש"ח	4,380
רצפת התשלום המזערי המזכה בזיכוי מס של 25%:	1,692
תקרת ההפרשות החודשית של מעביד לקיצבה מכספי תגמולים שאינה חייבת במס בידי העובד (סעיף 3(ה3)):	
▪ 7.5% מ – 29,532 ש"ח לחודש	26,580
(התקרה הנ"ל כוללת גם את תקרת ההפרשה לתוכניות הוניות. כאשר התקרה ההונית מנוצלת במלואה תקרת השכר לקיצבה הינה 22,232 ש"ח)	
תקרת הפרשות החודשית של מעביד לקופות הוניות שאינה חייבת במס בידי העובד:	
▪ 7.5% מ – 7,300 ש"ח לחודש	6,564
(התקרה הנ"ל נכללת בשכר המירבי בסך של 29,532 ש"ח)	
תקרת "הפקדה מוטבת" שריבית ורווחים בגינה בקופת גמל לתגמולים פטורים ממס בגיל פרישה (סעיף 9(18א)):	19,920

תקרת סכום מענק פרישה פטור לשנת עבודה:	10,250
תקרת סכום מענק מוות פטור לשנת עבודה:	20,500
הפרשה לפיצויים ולקיצבה בשל בעל שליטה:	10,250
"קיצבה מזכה" חודשית שעד 35% ממנה פטורים ממס (סעיף 9א(א)):	7,020

הערות ודגשים

- קיימת הבטחה של משרד האוצר להעלאת תקרת ההכנסה המזכה של עמית עצמאי (לרבות עובד בשל משכורתו ללא זכויות) בשנת 2006, מסך של 122,400 ש"ח לסך של 175,200 ש"ח.
- החל משנת 2006 תנאי יסודי לקבלת הטבות מס בגין הפקדות בקופ"ג הוניות **כעמית עצמאי** הינו שהופקד בשנת המס לקופ"ג לקצבה סכום מינימלי של 13.6% מהשכר הממוצע במשק (סך של 12,048 ש"ח לשנה). שיעור ההפקדה המינימלי יגדל בהדרגה עד לשיעור של 16% מהשכר הממוצע במשק בשנת 2009 (בשנים 2007 ו-2008 –14.4% ו-15.2% מהשכר הממוצע במשק, בהתאמה). התיקון הנ"ל אינו חל על עמית עצמאי שנולד לפני שנת 1961 ועל עמית שיש לו הסדר על פי דין, או הסכם אשר מקנה לו זכות לקבל לאחר פרישתו מעבודה סכום חודשי בשל עבודתו באותה שנת מס. יש לציין כי סכום ההפקדה המינימלי הנדרש לקופ"ג לקצבה (12,048 ש"ח בשנה) אינו תלוי בגובה הכנסות המפקיד.
- האחריות להוכיח כי הופקד הסכום הנדרש לקופת גמל לקיצבה, כאמור לעיל, הינה על העמית. עמית שלא ימציא הצהרה כאמור עד תום שנת 2006, ייחסם חשבונו בקופת הגמל החל משנת 2007. בשנת 2006, לא נחסם חשבונו של עמית אשר לא הצהיר כאמור, אולם, העמית לא יהא זכאי לקבל דוח שנתי מקופת הגמל.
- על הפקדה של עצמאי או של מי שאינו עובד, בקופת גמל לקיצבה, בקופות פנסיה או בחברות ביטוח בשיעור העולה על 12% מההכנסה החייבת, יינתן ניכוי נוסף בשיעור של עד 4% מההכנסה החייבת – סה"כ שיעור הניכוי הינו 11% (ניכוי מירבי - 13,464 ש"ח).
- מי שמלאו לו 50 שנה בתחילת שנת המס זכאי לניכוי של 150% מהשיעורים הנ"ל, בכפוף לתקרות לעיל.
- בהפקדה לקופת גמל לקיצבה במסגרת תוכנית לפנסיה מקיפה זיכוי המס הינו 35%, במקום 25% בקופת גמל הונית.
- את הזיכוי בגין תשלומים לקופת גמל ולביטוח חיים (למעט קרן השתלמות) ניתן לתבוע גם בגין תשלומים ששילמו בן זוגו, ילדו או הורהו של היחיד, אף אם הסכומים שולמו לטובת אחד מהם, זאת בכפוף לכך שהם לא דרשו את הטבת המס בגין התשלומים הנ"ל.
- מכיוון שבגיל פרישה מלוא הכספים שהופקדו בתוכנית הון פטורים ממס (זאת בניגוד לתוכנית קצבה), מבחינה מיסויית מומלץ ראשית לנצל את מלוא התקרה ההונית. בהתאם, שכירים אשר שכרם מעל 7,300 ש"ח לחודש נדרשים לשלב בין תוכנית הון לבין תוכנית קצבה. כך לדוגמה, עובד אשר שכרו 20,000 ש"ח לחודש יפקיד לתוכנית הון על פי שכר של 7,300 ש"ח לחודש ולתוכנית

קצבה על פי שכר של 12,700 ש"ח לחודש. עובדים שכירים אשר שכרם עולה על 29,532 ש"ח לחודש נדרשים לשקול האם לבטח את מלוא השכר או רק את חלק השכר שעד התקרה הנ"ל. שהרי, הפקדות המעביד עבור חלק השכר שעולה על 29,532 ש"ח לחודש חייבות במס בידי העובד כהכנסת עבודה לכל דבר ועניין.

- החל **משנת 2005** כספים שיופקדו בקופות גמל לתגמולים או בפוליסות הוניות לשכירים, יוכלו להימשך רק בגיל 60, זאת בגין כספים שהופקדו מיום 1 בינואר 2005 (בגין כספים שהופקדו עד מועד זה יחול הדין הישן).
- כאמור בטבלה לעיל, החל משנת 2005, סה"כ תקרת השכר להפקדות הן בגין תגמולים והן בגין קצבה לעובד הינה 4 פעמים השכר הממוצע במשק (29,532 ש"ח). כך לדוגמה, תקרת השכר של עובד המנצל את התקרה ההונית במלואה, להפקדה בקופ"ג לקיצבה ללא חיוב במס, הינה 22,232 ש"ח לחודש (=29,532-7,300).
- החל משנת 2006 כספים שהפקיד עמית עצמאי בקופ"ג לתגמולים, מיום 1 בינואר 2006, ניתנים למשיכה בפטור ממס רק בהגיע העמית לגיל 60 ולאחר שצבר וותק של 5 שנים לפחות (כמו כן, ניתן יהא למשוך כספים בפטור ממס בגין מצב אישי). יודגש כי תחולת התיקון הינה על כספים שהופקדו מיום 1.1.2006. על כספים שהופקדו עד ליום 31 בדצמבר 2005 יחול הדין הקודם (לאמור, ככלל, ניתן יהא למשוך כספים אלה לאחר וותק של 15 שנה, או אם הגיע העמית לגיל 60 - במידה וצבר וותק של לפחות 5 שנים).

4.6.2 אובדן כושר עבודה[7]

עד לתום שנת 2004, בהתאם לעמדת רשות המיסים, פרמיות ששילם אדם לחברת ביטוח עבור ביטוח אובדן כושר עבודה מותרות לניכוי לצורכי מס, בכפוף לתקרה ולתנאים מסוימים.

בשנת 2005 נושא זה הוסדר בפקודה, במסגרת תיקון 138 לפקודה, ונקבע שפרמיות לביטוח אובדן כושר עבודה בגין הכנסה מעסק או עבודה, יותרו בניכוי בסכום של עד לשיעור של 2.5% מאותה הכנסה, ובלבד שהביטוח שנרכש הוא "ביטוח מועדף".

לענין זה, הוגדר "**ביטוח מועדף**" – ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ואם נרכש הביטוח בטרם מלאו למבוטח 60 שנים, בהתקיים גם שני אלה לגבי הביטוח:

1. תקופת הביטוח, למעט ביטוח קבוצתי, נמשכת עד שימלאו למבוטח 60 שנים לפחות.
2. אם יקרה מקרה הביטוח בטרם ימלאו למבוטח 60 שנים, ישתלמו הכספים על פי הביטוח ממועד קרות מקרה הביטוח ועד תום תקופת אובדן כושר עבודתו או עד שימלאו למבוטח 60 שנים לפחות, לפי המוקדם.

[7] עשויים לחול שינויים בנושא.

לגבי עובד שכיר שהמעביד אינו רוכש עבורו פוליסה או עצמאי- ההכרה בהוצאה תהיה בשיעור של עד 2.5% מההכנסה החייבת של השכיר או העצמאי.

במטרה למנוע כפל הטבות מס, נקבע כי מהשיעור האמור (2.5%) יופחת השיעור הנוסף שהופקד לקופת הגמל על ידי המעביד העולה על שיעור של 5% ממשכורתו של העובד, כך שסך כל הניכוי בשל הפקדות לקופות גמל לעמית שכיר ובשל אובדן כושר עבודה לא יעלה על 7.5% ממשכורתו של העובד. "משכורת" לענין זה - הכנסת עבודה למעט שוויו של שימוש ברכב שהועמד לרשותו של העובד.

להמחשת טכניקת החישוב לעיל ראה חוזר מס הכנסה - דוגמאות לחישוב ההוצאה בשל רכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה. יש לציין כי כספים שיתקבלו בגין פוליסה לאובדן כושר עבודה חייבים במס.

4.6.3 קרנות השתלמות

קרן השתלמות הינה סוג של קופ"ג ומטרתה הראשונית היא עידוד השתלמויות. ברם, הפקדות לקרן השתלמות מזכות בהטבות מס משמעותיות (עצמאי – ניכוי; שכיר- אי זקיפת שווי), אף אם הכספים אינם מיועדים להשתלמות. בניגוד לקופ"ג לתגמולים או לקצבה, כספים שנצברו בקרן השתלמות ניתנים למשיכה בחלוף 6 שנים בלבד ממועד ההפקדה הראשוני, ולעיתים אף מוקדם יותר. למעשה, החל משנת 2006 קרן השתלמות הינה אפיק החיסכון היחיד אשר מעניק הטבות מס ואינו בגדר חיסכון לגיל פרישה, הן לשכירים והן לעצמאים.

4.6.3.1 ריכוז סכומים

	ש"ח
שכירים:	
תקרת ההכנסה השנתית להפרשות	188,544
שכיר (למעט בעל שליטה):	
תשלום המעביד לצורך קבלת ניכוי (7.5%)	14,141
תשלום העובד (2.5%)	4,713
שכיר בעל שליטה:	
תשלום המעביד לצורך קבלת ניכוי (4.5%)	8,485
תשלום בעל השליטה (שליש מתשלומי המעביד - 1.5%)	2,828
עצמאים:	
תקרת ההכנסה השנתית להפרשות	219,000
תשלום מירבי לצורך קבלת ניכוי (7%)	15,330
ניכוי מקסימלי (4.5%)	9,855

הערות ודגשים

- השכר הקובע של שכיר יקבע לפי סך כל הכנסתו ממשכורת, ולא על פי השכר מכל מקום עבודה בנפרד.
- שיעור ההפרשה לגבי עובדי הוראה הינו 8.4% מעסיק ו- 2.8% עובד.
- קיימת מגבלה על תשלומים לקרן השתלמות של עצמאי שהוא גם שכיר. לנישום כאמור סך ההכנסה לצורך ניכוי הינה הנמוך מבין אלה: (א) הכנסת הנישום מעסק או ממשלח יד, (ב) 219,000 ש"ח לשנה בניכוי המשכורת בגינה הפקיד המעביד, אם בכלל, לקרן השתלמות.
- הפרשות מעביד בשל **בעל שליטה** מעל 4.5% ועד 7.5% ממשכורת שאינה עולה על 188,544 ש"ח לא תותרנה בניכוי למעביד, אולם גם לא תיחשבנה כהכנסה בידי בעל השליטה (בכפוף לתשלום מקביל של שליש לפחות על ידי בעל השליטה).

4.6.3.2 משיכת כספים

משיכת כספים מקרן השתלמות פטורה ממס בהתקיים אחד התנאים להלן: (א) בחלוף 6 שנים ממועד ההפקדה הראשון, (ב) אם הגיע העמית לגיל פרישה - אם חלפו 3 שנים ממועד ההפקדה הראשון בקרן, (ג) במידה והכספים מיועדים לצורך השתלמות - אם חלפו 3 שנים ממועד ההפקדה הראשון, או (ד) עם פטירת העמית.

4.7 פריסת מענק פרישה והפרשי שכר למספר שנות מס

הכנסות יחיד, ככלל, חייבות במס במועד קבלתן (בסיס מזומן). עיקרון זה עשוי ליצור עיוותי מס, לדוגמה, כאשר עובד מקבל שכר בגין שנים קודמות. שהרי, שיעור המס בישראל מדורג - ככל שההכנסה גבוהה יותר כך שיעור המס גדל (עד מקסימום של 49% כיום).

בכדי לצמצם את עיוותי המס הנ"ל, נקבע כי לבקשת עובד ניתן יהא לחלק שכר בגין שנים קודמות (לרבות, פדיון חופשה, מענק פרישה, מענק עקב מוות וסכומי היוון קצבה) על פני שנות העבודה שבגינן שולם השכר, אך לא יותר משש שנות מס. יתר על כן, מענק פרישה, מוות וסכומי היוון קצבה ניתן לפרוס קדימה - על פני שנות המס הבאות.

מענק פרישה בגובה השכר האחרון של העובד כפול שנות עבודתו פטור ממס, בכפוף לתקרה בסך של 10,250 ש"ח לשנת עבודה (בשנת 2005 - 9,980 ש"ח). יחד עם זאת, למנהל רשות המיסים סמכות להגדיל את סכום הפטור. בהתאם לסמכות זו, נקבע כי עובד שאין לו זכויות לפנסיה מקיפה או ביטוח גמלה, יהא זכאי לפטור ממס עד לשיעור של 150% ממשכורתו החודשית האחרונה כפול שנות עבודתו, אך לא יותר מתקרת הפטור לעיל (10,250 ש"ח לשנת עבודה). שיעורי המס החלים על סכום מענק הפרישה החייב במס הינם על פי שיעורי המס הרגילים (דהיינו, בהתאם למדרגות המס) בשנת המס בה התקבל המענק. יצוין כי קיימת עמדה לפיה מענק פרישה הינו הכנסה הונית, ומשכך חייב במס רווח הון.

יחד עם זאת, בהתאם לסעיף 8(ג) לפקודה, ניתן לפרוס מענק פרישה על פני שנות העבודה אשר בגינן משולם מענק הפרישה, אך לא יותר משש שנות מס המסתיימות בשנה שבה התקבל המענק. יתר על כן, ניתן לפרוס מענק פרישה חייב במס גם על פני מספר שנות מס קדימה, באישור מס הכנסה ובהתאם לתנאים שיקבעו. לעניין זה, מנהל רשות המיסים קבע כי לכל ארבע שנות עבודה ניתנת שנת פריסה אחת. שנת הפרישה תיכלל גם היא בשנות הפריסה. אולם, אם הפרישה הייתה בתקופת 3 החודשים האחרונים של שנת המס, תיקבע השנה הראשונה לפריסה לשנה הראשונה לאחר שנת הפרישה.

פריסה קדימה או אחורה של מענק פרישה עשויה להקטין משמעותית את החבות במס. שהרי, באמצעות פריסת ההכנסה, סכום מענק הפרישה החייב יצטרף להכנסתו החייבת של העובד בשנות הפריסה ובכך יהנה ממדרגות המס באותן השנים. פריסת הכנסה קדימה מחייבת הגשת דוחות למס הכנסה לאותן שנים.

יש לציין כי ניתן לפרוס לשנות המס הקודמות (פריסה אחורה), בנוסף למענק פרישה, גם הפרשי-שכר, דמי-פדיון חופשה, והחלק החייב במס של היוון קצבה או מענק עקב מוות. הפרשי שכר ניתן לפרוס לשנים שאליהן הם מתייחסים, אך לא יותר משש שנות-מס המסתיימות בשנה שבה התקבלו. דמי פדיון חופשה ניתן לפרוס בחלקים שווים לתקופה שלא תעלה על שש שנים המסתיימת בשנה שבה התקבלו, אך לא יותר ממספר שנות העבודה.

4.8 החזרי מס לשכירים

בהתאם לתקנות מס הכנסה (פטור מהגשת דין וחשבון), התשמ"ח-1988, (להלן: "**התקנות**"), ככלל, יחידים שהכנסתם אינה מעסק או משלח יד ושנוכה מהכנסותיהם מס במקור בשיעור המרבי על פי סעיף 164 לפקודה, פטורים מהגשת דוח. כפועל יוצא, חלק גדול מאוכלוסיית השכירים בארץ אינו חייב ואינו מגיש דוחות למס הכנסה. אולם, במקרים לא מעטים שכירים זכאים להחזרי מס, אם משום שלא תבעו הוצאות או זיכויים ואם משום שנוכה במקור מס ביתר מהכנסותיהם.

בהערת אגב, נציין כי בהתאם לסעיף 17 לפקודה אין מניעה שאדם (בין אם חברה, בין אם שכיר ובין אם עצמאי) ינכה הוצאות שהוצאו ביצור הכנסה, כדלקמן: "*לשם בירור הכנסתו החייבת של אדם ינוכו, זולת אם הניכוי הוגבל או לא הותר על פי סעיף 31 – יציאות והוצאות שיצאו כולן בייצור הכנסתו בשנת המס ולשם כך בלבד, לרבות...*"[*]

[*] יש לציין כי במספר תקנות הוגבלו ניכוין של הוצאות מסוימות בידי שכירים. (**ראה גם פרק ה' להלן - הוצאות עודפות**).

היקף המקרים בהם שכירים זכאים להחזרי מס גדל בעקבות הרפורמה במס אשר, בין היתר, הטילה מס על רווחים של יחידים בשוק ההון.

להלן מספר דוגמאות לנסיבות בהן שכיר עשוי להיות זכאי להחזר מס:

(1) שכיר אשר הפקיד בשנת המס לקופת גמל כ"עצמאי".

(2) שכיר אשר עבד בשנת המס במספר מקומות עבודה.

(3) שכיר אשר לומד לתואר או לרישיון.

(4) שכיר אשר לו הכנסות ממשכורת רק בחלק משנת המס.

(5) שכיר אשר זכאי להטבות מס מיוחדות. כגון: בעלי הכנסות נמוכות, נכים ועוד.

(6) שכיר אשר החזיק בשנת המס בתיק ניירות ערך אצל מספר תאגידים בנקאיים (או מנהלי תיקים). במקרה כאמור, ינוכה מס במקור בגין רווחי הנישום בשוק ההון אצל תאגיד אחד, גם אם הנישום צבר הפסדים, אשר ניתנים לקיזוז כנגד רווחים אלה, ממימוש ניירות ערך סחירים בתאגיד אחר.

בהתאם לעמדת נציבות מס הכנסה, המבוססת על סעיף 160 לפקודה, אדם אשר אינו חייב בהגשת דוח ואשר שילם מס ביתר בשנת מס פלונית, זכאי להחזר במידה והגיש דוח עד תום 6 שנים משנת המס בגינה זכאי להחזר. לדוגמה, אדם הזכאי להחזר מס בגין שנת המס 2000 זכאי להגיש בקשה להחזר מס עד תום שנת 2006.

פרק ה: נתונים לתיאום הוצאות עודפות בשנת 2006

5.1 כללי

הוצאות עודפות הן הוצאות אשר הוציא חבר בני אדם ושאינן מותרות בניכוי על פי סעיף 31 לפקודה, או סכומם עולה על הסכומים שנקבעו כמותרים בניכוי, או לחילופין סכומים שהוציא חבר בני אדם בשל הוצאות שניכוין לא הותר לפי סעיף 32(11) לפקודה.

חברה נדרשת לשלם מקדמות בשיעור של 45% (חבר בני אדם שסעיף 3(ז) חל עליו – 90%) מההוצאות העודפות באופן שוטף. אי תשלום במועד גורר הטלת קנסות. לדוח השנתי יש לצרף טופס 1235 – דוח על הוצאות עודפות.

להלן יפורטו סוגי ההוצאות העודפות ואופן התרתן, אם בכלל:

5.2 כיבודים במקום העיסוק

יותרו בניכוי רק 80% מההוצאות שהוצאו **לכיבוד קל** במקום העיסוק של הנישום.

כיבוד קל מוגדר כשתייה קרה או חמה, עוגיות וכיוצא באלה. מקום העיסוק מוגדר כמקום שבו מנהל הנישום, דרך קבע את עיסוקו. לפי חוזר מס הכנסה מספר 14/2000, יוכרו הוצאות כיבוד קל במקום העיסוק הן לעובדים והן לאורחים. יודגש כי הוצאות בגין מזון ומשקה שאינן בגדר "כיבוד קל" לא יותרו בניכוי, כגון, ארוחות עסקיות.

5.3 אירוח

הוצאות בשל אירוח בארץ אינן מותרות בניכוי. הוצאה סבירה לשם אירוח אדם מחו"ל מותרת בניכוי (ללא תקרה), במידה ונוהל לגביה הרישום המתבקש (שם האורח, הארץ ממנה הגיע, מספר ימי האירוח ונסיבות הגעתו).

5.4 מתנות לספקים

(1) מתנות שניתנו בישראל יותרו בניכוי עד סכום של 180 שקלים לאדם.
(2) מתנות שניתנו מחוץ לישראל יותרו בניכוי עד סכום של $15 לאדם.

לשם התרת ההוצאה נדרש רישום של פרטי זיהוי המקבל, מקום נתינת המתנה וקבלות לאימות ההוצאה.

5.5 מתנות לעובדים

5.5.1 מתנות לרגל אירוע אישי

מתנות בסכום סביר (לפי פרשנות נציבות מס הכנסה, סכום סביר הינו הסכום המפורט בסעיף 5.4 לעיל - 180 ש"ח) שניתנו לעובד לרגל אירוע אישי, כגון: נישואין, הולדת ילדים, בר/בת מצווה וכו', מותרות בניכוי למעביד ואינן הכנסת עבודה בידי העובד.

5.5.2 מתנות לרגל החגים

מתנות לעובדים לחגים (בכסף או בשווה כסף) הינן בגדר הכנסות עבודה בידי העובד, ועל כן חייבות במס הכנסה (כמו גם ביטוח לאומי). כפועל יוצא, שווי המתנה ייכלל בשכר העובד, ובהתאם, העובד יידרש לשלם מס על פי שיעור המס השולי שלו. במקביל, עלות המתנה תותר בניכוי למעביד.

5.6 אש"ל בארץ

לא יותרו עלויות בגין ארוחות מעל הסכומים להלן:

א. לגבי נישום שהוכיח את ההוצאות באמצעות קבלות:

ארוחת בוקר	ארוחת צהריים	ארוחת ערב
1 ש"ח*	4 ש"ח	2 ש"ח

ב. לגבי נישום שלא הוכיח את ההוצאות באמצעות קבלות:

ארוחת בוקר	ארוחת צהרים	ארוחת ערב
1 ש"ח*	3 ש"ח	1 ש"ח

(*) התקרה הנ"ל אינה חלה על ארוחת בוקר הכלולה במחיר לינה המותרת בניכוי, כמפורט בסעיף 5.8 להלן.

עוסק השוהה מחוץ לתחום הישוב שבו נמצא מקום מגוריו הקבוע לפחות 20 ימים בחודש במשך לא פחות משלושה חודשים בשנת מס אחת – יותר לו בניכוי סכום שלא יעלה על 60% מהוצאות האש"ל על-פי התקרות בטבלאות לעיל.

יש לציין כי למרות סמכות שר האוצר, סכומים אלו לא עודכנו ולכן נשחקו בעקבות האינפלציה.

5.7 הוצאות בקשר לנסיעה ושהייה בחו"ל

הוצאות נסיעה ושהייה בחו"ל מותרות בניכוי, בכפוף למגבלות מסוימות, אם הנסיעה לחו"ל והשהייה שם הכרחיים לייצור ההכנסה.

בתקנות מס הכנסה קיימת התייחסות להוצאות מסוימות שהוצאו בקשר לנסיעה לחו"ל, הוצאות אחרות בקשר לנסיעה לחו"ל יבחנו באופן ספציפי, בהתאם להוראות הפקודה והתקנות שהותקנו על-פיה. כגון, הוצאות טלפון, הוצאות אירוח וכדומה.

הוצאות בקשר לנסיעה לחו"ל שמטרתה הן עסקית והן פרטית (הוצאה מעורבת), כגון: נסיעה לחו"ל הכוללת ביקור משפחתי, לדעתנו, תותרנה בניכוי (חלק ההוצאות העסקיות), במידה וניתן להפריד בין החלק הפרטי לבין החלק העסקי.

להלן ריכוז ההוצאות אליהן קיימת התייחסות בתקנות והסכום המותר בניכוי (**):

מהות ההוצאה	נתונים נוספים	הסכום המותר בניכוי
הוצאות בגין רכישת כרטיסי טיסה.	כרטיס במחלקת תיירים או עסקים.	כל ההוצאה.
	כרטיס במחלקה ראשונה.	100% ממחיר כרטיס במחלקת עסקים באותה טיסה.
הוצאות לינה בנסיעה שכללה לא יותר מ- 90 לינות, עם מסמכים ו/או קבלות (*).	עבור 7 הלינות הראשונות.	כל הוצאות הלינה עד $222 ללינה.
	עבור שאר הלינות, לגבי לינה שעלותה נמוכה מ-$98.	כל הוצאות הלינה.
	עבור שאר הלינות, לגבי לינה שעלותה גבוהה מ- $98.	75% מהוצאות הלינה עד סך של $166.5 ללינה, אך לא פחות מ-$98 ללינה.
הוצאות לינה בנסיעה שכללה יותר מ- 90 לינות, עם קבלות ו/או מסמכים (*).	כל הלינות.	כל הוצאות הלינה, אך לא יותר מ- $98 ללינה.
הוצאות שהייה אחרות בחו"ל.	כאשר נדרשו הוצאות לינה.	כל ההוצאות עד סך של $62 לכל יום שהייה.
	כאשר לא נדרשו הוצאות לינה.	כל ההוצאות עד סך של $104 לכל יום שהייה.
הוצאות שכירת רכב בחוץ לארץ.	-	כל הוצאות השכירות עד סך של $49 ליום.

(*) שתי נסיעות או יותר שלא היתה ביניהן שהייה רצופה בישראל של ארבעה עשר ימים לפחות יחשבו לנסיעה אחת.

(**) בנסיעות לארצות להלן, יותרו בניכוי 125% מהסכומים בטבלה לעיל.

אוסטריה	דנמרק	ספרד
אוסטרליה	הולנד	עומאן
איטליה	הונג קונג	פינלנד
איסלנד	הממלכה המאוחדת (בריטניה)	צרפת
אירלנד	טיוואן	קאטר
אנגולה	יוון	קוריאה
בלגיה	יפן	קמרון
גרמניה	לוקסמבורג	קנדה
דובאי	נורווגיה	שבדיה
		שוויץ

בשהייה בחוץ לארץ לתקופה רצופה העולה על 10 חודשים, יותרו בניכוי הוצאות חינוך בשל ילדי הנישום שטרם מלאו להם 18 שנים בשנת המס, בסכום שלא יעלה על 557 דולר לחודש, לכל ילד כאמור.

5.8 הוצאות לינה וארוחת בוקר בישראל

הוצאות לינה שהוציא נישום בישראל או באזור, יותרו בניכוי עד גובה הסכומים המותרים בניכוי ביחס להוצאות לינה בחו"ל החל מהיום השמיני (**ראה פרק 5.7 לעיל**), כשהם מתורגמים לשקלים חדשים לפי השער היציג של הדולר כפי שפורסם לאחרונה לפני מועד הלינה. אולם, הוצאות לינה שהוציא נישום במקום המרוחק פחות מ- 100 קילומטרים ממקום מגוריו, או ממקום עיסוקו העיקרי, לא יותרו בניכוי, אלא אם שוכנע פקיד השומה שהוצאות הלינה היו הכרחיות לייצור ההכנסה של הנישום (מקום העיסוק מוגדר כמקום שבו מנהל הנישום, דרך קבע, את עיסוקו). כמו כן, נקבע כי הוצאות ארוחת בוקר הכלולות במחיר לינה המותרת בניכוי כאמור, יותרו בניכוי.

התקנה אינה חלה על הוצאות לינה בגין השתתפות בכנס בתחום עיסוקו של הנישום. במקרה כאמור ההוצאות יותרו בניכוי (בכפוף למבחנים שבסעיף 17 לפקודה).

5.9 הוצאות ביגוד

80% מההוצאות לרכישת ביגוד שנועדו לשמש לצורכי העסק ושניתן להשתמש בהם גם שלא לצורכי העסק יותרו בניכוי, במידה וניתן לזהות בהם, באופן בולט, השתייכות לעסקו של הנישום, או על פי דין קיימת חובה ללבוש את הביגוד. במידה ולא ניתן להשתמש בביגוד שלא לצורכי עבודה (כגון, סרבל טיסה, חלוק לאחיות) יותרו מלוא ההוצאות בניכוי.
יודגש כי הוצאות בגין רכישת ביגוד אחר אינן מותרות בניכוי.

5.10 עלויות החזקת טלפון שאינו נייד במקום המגורים

תנאי בסיסי להתרת הוצאות בשל החזקת טלפון שאינו נייד במקום המגורים של הנישום, או של בעל השליטה בנישום, הוא כי בית המגורים משמש את עיקר עסקו או משלח ידו. במידה ומתקיים התנאי לעיל יותרו ההוצאות כמפורט להלן:

נישום	סכום ההוצאה	הסכום המותר בניכוי
הוצאות טלפון בידי נישום שמקום מגוריו שימש את עיקר עסקו או משלח ידו, בכל שנת המס.(*)	סכום שאינו עולה על 19,800 ש"ח לשנה.	הנמוך מבין: (1) 80% מהוצאות החזקת הטלפון. (2) חלק ההוצאות העולה על 2,000 ש"ח.
	סכום העולה על 19,800 ש"ח לשנה.	חלק ההוצאות העולה על 4,000 ש"ח.

(*) במידה ומקום מגוריו של הנישום שימש את עיקר עסקו או משלח ידו בחלק משנת המס, יותר חלק יחסי מהסכומים המפורטים לעיל, על פי יחס החודשים.

מלוא הוצאות שיחות טלפון לחוץ לארץ, שהוכח שהן בייצור הכנסה מותרות בניכוי, אף אם מקום המגורים אינו משמש את עיקר עסקו של הנישום. לשם התרת ההוצאה נדרש לנהל לגבי כל שיחה כאמור רישום בדבר התאריך, השעה, יעדה של השיחה, פרטי מקבלה, משך השיחה, נושאה ומחירה המשוער.

לדעתנו, במידה וניתן להפריד את הוצאות הטלפון העסקיות, כגון, באמצעות ניהול רישום או התקנת קו עסקי נפרד, כל ההוצאות העסקיות יותרו בניכוי.

5.11 עלויות החזקת טלפון נייד

לא יותרו בניכוי הוצאות רדיו טלפון נייד, המשמש בייצור הכנסה, בסכום של 1,020 שקלים, או מחצית מההוצאות, לפי הנמוך. אולם, הוצאות מעביד בשל רדיו טלפון נייד, שהועמד לרשות עובד, כמשמעותו בתקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברדיו טלפון נייד), התשס"ב - 2002, יותרו בניכוי במלואן.

על-פי תקנות אלה, שווי השימוש בטלפון נייד שהועמד לרשות העובד, והוא אינו טלפון נייד שניתן להתקשר ממנו למקום העבודה בלבד, הינו מחצית מההוצאה החודשית, או 85 שקלים לחודש לפי הנמוך, זאת בניכוי ההוצאה החודשית ששילם העובד בשל אותו רדיו טלפון נייד.

ההוצאה החודשית הנה ההוצאה שהוצאה בחודש בשל הטלפון הנייד, לרבות ההוצאה הקבועה, דמי שימוש, תיבה קולית, שירותים נלווים, השתתפות העובד וכדומה.

בכל מקרה, לא יותרו בניכוי הוצאות החזקת טלפון נייד שהוצאו בייצור הכנסת עבודה. החזר הוצאות בשל מכשיר הנמצא בבעלות העובד, ייחשב כהכנסת עבודה.

להלן מספר דוגמאות:

(1) ההוצאה החודשית בגין טלפון נייד שהועמד לרשות העובד הינה 120 שקלים לחודש. מכיוון שהטלפון הועמד לרשות העובד, מלוא ההוצאות יותרו בניכוי בידי החברה. לעובד יזקף שווי שימוש בסכום של 60 שקלים לחודש (הנמוך מבין מחצית ההוצאה או 85 שקלים).

(2) ההוצאה החודשית עבור טלפון נייד שהועמד לרשות העובד הינה 200 שקלים לחודש. מכיוון שהטלפון הועמד לרשות העובד מלוא ההוצאות יותרו בניכוי בידי החברה. לעובד יזקף שווי שימוש בסכום של 85 שקלים לחודש.

(3) ההוצאה החודשית עבור טלפון נייד שהועמד לרשות העובד הינה 200 שקלים. העובד משתתף בעלויות החזקת הטלפון בסך של הוציא 50 שקלים לחודש. לעובד יזקף שווי בסך של 35 שקלים לחודש (=50-85). מלוא ההוצאות של החברה יותרו בניכוי.

5.12 ניכוי הוצאות רכב פרטי

5.12.1 כללי

- הוצאות החזקת רכב שהוצאו בייצור הכנסה, שאינה הכנסת עבודה, יותרו בניכוי בשנת המס, כדלקמן: סכום הוצאות החזקת הרכב מחולק במספר הקילומטרים השנתי ומוכפל במספר הקילומטרים השנתי העודף על 9,900 קילומטר לגבי אותו הרכב, או 25% מהוצאות החזקת הרכב, לפי הגבוה.
- מהסכום אותו יש לתאם, בהתאם לנוסחה דלעיל, ניתן לקזז שווי שימוש שנזקף להכנסות העובד, במידה והרכב צמוד (ראה להלן טבלה בדבר שווי שימוש בשנת 2006).
- רכב לעניין זה מוגדר כרכב נוסעים פרטי, רכב פרטי דו שימושי, רכב מסחרי אחוד ורכב מסחרי בלתי אחוד, כמשמעותם בתקנות התעבורה, התשכ"א – 1961, למעט רכב עבודה כמשמעותו בפקודת התעבורה, בין שבבעלותו של הנישום ובין שלא בבעלותו, ובלבד שמשקלו הכולל פחות מ– 3,500 ק"ג.
- הוצאות בגין כלי רכב אחרים (כגון, רכב שמשקלו מעל 3,500 ק"ג ואופנועים) יותרו בניכוי במלואן, בכפוף לכך שהן שימשו בייצור הכנסה.
- "הוצאות החזקת רכב" הן רשימה סגורה שנקבעו בתקנות מס הכנסה, כדלהלן: הוצאות ביטוח, טסט, דמי שכירות, דלק, רכישת שמנים, תיקון הרכב והחזקתו, חניה שאינה במקום העיסוק או בסמוך אליו וכן הוצאות פחת.
- הוצאות החזקת רכב המשמש בייצור הכנסת עבודה לא תותרנה בניכוי.
- ברכב של חברה להשכרת רכב לתקופה קצרת מועד, יותרו בניכוי כל הוצאות החזקת הרכב לגבי כלי רכב שמספרם עולה על מספר עובדי החברה.

5.12.2 דוגמה לתיאום הוצאות רכב

להלן דוגמה מספרית להמחשת יישום הנוסחה לתיאום הוצאות רכב:

להלן נתונים המתייחסים לרכבים פרטיים של 3 חברות שונות (הרכבים אינם צמודים לעובד):

פרטים	חברה א'	חברה ב'	חברה ג'
מספר קילומטרים שנתי	20,000	12,000	8,000
הוצאות ביטוח חובה	4,000	4,000	4,000
הוצאות רישוי הרכב	1,000	1,000	1,000
הוצאות דלק	23,000	13,000	3,000
הוצאות פחת	12,000	12,000	12,000
סך הכל הוצאות אחזקה	40,000	30,000	20,000

חברה	קילומטרים	סה"כ הוצאות	הוצאות מוכרות- חישוב (*)	הוצאות מוכרות- 25%	הגבוה מבין 25% או חישוב	בדיקה
א	20,000	40,000	20,200	10,000	20,200	40,000>20,200
ב	12,000	30,000	5,250	7,500	7,500	30,000>7,500
ג	8,000	20,000	0	5,000	5,000	20,000>5,000

(*) חישוב:

א. $20,200 = 40,000 * \frac{20,000-9,900}{20,000}$

ב. $5,250 = 30,000 * \frac{12,000-9,900}{12,000}$

ג. מספר הקילומטרים נמוך מ-9,900 קילומטרים.

5.12.3 שווי שימוש

להלן נתונים בדבר סכום השווי שיש לזקוף להכנסת העובד (לחודש) בשנת 2006:

קבוצת מחיר						
1	2	3	4	5	6	7
1,180	1,330	1,740	2,160	3,030	3,850	4,850

<u>יישום:</u>

טרם ייחוס כלי רכב לחברה וזקיפת שווי שימוש לעובד, מומלץ לבחון כדאיות רכישת הרכב במישור הפרטי. הואיל וזקיפת שווי השימוש ו/או תשלום הוצאות עודפות (בחברות להן הפסדים) לעיתים מבטלים כליל כדאיות ייחוס הרכב לחברה. חשיבות בחינה זו גדלה לאור כוונת משרד האוצר להגדיל משמעותית את שווי השימוש בגין כלי רכב.

5.12.4 מיסוי רכבי תאגיד הרשומים ע"ש בעל מניות

לא אחת נרשמים במשרד הרישוי רכבי תאגיד על שם אדם פרטי (בעל השליטה בתאגיד, מנהל בתאגיד וכדומה). במקרים כאמור, נשאלת השאלה, מה דין כלי הרכב מהיבט רשות המיסים?

רישום הבעלות במשרדי הרישוי הינו הצהרתי בלבד - רישיון הרכב משמש כראיה לכאורה לזהותם של הבעלים ולא יוצר את הבעלות על הנכס. כפועל יוצא, יכול שנכס מבחינה פורמאלית ירשם ע"ש אדם אחד ואילו מבחינה מהותית יהיה בבעלות אדם אחר. לצורכי מס, במקרים כאמור, אין להתייחס לאופן רישום הנכס במרשם. בעליו ה"אמיתיים" של הנכס זכאי להטבות המס הקשורות בנכס (כגון, ניכוי הוצאות), וחייב בחובות המס הקשורים בנכס, כגון, זכאות רשות המיסים לעקל את הנכס. יש להדגיש כי במקרים מסוימים האמור לעיל יפה גם לגבי נכסים אחרים (שאינם כלי רכב).

בכדי שמס הכנסה יכיר בכך שרכב הרשום ע"ש אדם פרטי הינו בבעלות תאגיד, יש להוכיח מבחינה מהותית כי הנכס שייך לתאגיד ובשימוש של התאגיד. בהתאם לעמדת נציבות מס הכנסה, הפעולות והנהלים הנדרשים לשם הוכחת הבעלות הקניינית בנכס, במקרים כאמור, הינם כדלהלן:

א. התאגיד יציין בביאורים לדוחות הכספיים כי הרכב הוא בבעלותו, אף על פי שהוא רשום על שם אדם פרטי במשרד הרישוי.
ב. התאגיד ינהג ברכב, לצורך מס, כנכס בבעלותו לכל דבר ועניין. כך לדוגמה, מחד, ידרוש התאגיד בניכוי את הוצאות הרכב, ומאידך, יזקוף, במידת הצורך, שווי שימוש לעובד בגין רכב צמוד וישלם מקדמות בגין הוצאות עודפות.
ג. התאגיד נדרש להוכיח כי הרכב משמש בפועל לצורך פעולותיו או, לחלופין, הוא בשימושו של עובד בתאגיד.
ד. על התאגיד והאדם על שמו רשום הרכב במשרד הרישוי להצהיר, תוך 30 יום ממועד רכישת הרכב, כי הבעלות הקניינית ברכב הינה של התאגיד, למרות האמור במשרד הרישוי, ושהרכב משמש את התאגיד לצורך פעילותו.
ה. הצדדים יצהירו כי ידוע להם שבמידה ויראו את הרכב כנמצא בבעלות התאגיד, לרשות המיסים תהיה הזכות לעקלו, או לנקוט בכל פעולה אחרת לצורך גביית מיסים שהתאגיד חייב לשלמם או יהיה חייב לשלמם. כמו כן, יצהירו הצדדים כי הם מסכימים שרשות המיסים תודיע למשרד הרישוי שהרכב הוא בבעלות קניינית של התאגיד.

במידה ולא הוכיח התאגיד כי הרכב בבעלותו ובשימושו (לרבות שימוש של אדם הפעיל בתאגיד), יראו בכספי התאגיד אשר שימשו לרכישת ולתפעול הרכב, כמשיכת כספים על ידי האדם אשר הרכב בבעלותו. לאמור, יראו במשיכת הכספים ובהוצאות אשר דרש התאגיד בניכוי כמשכורת או כדיבידנד, לפי העניין, בידי בעל הרכב.

מהיבט מע"מ, נשאלת השאלה, האם ניתן לדרוש בניכוי מס תשומות בגין רכישת רכב כאמור ובגין הוצאות אחזקה שוטפות? בדומה למס הכנסה, גם לעניין מע"מ אין נפקות ממשית לאופן רישום הרכב במשרד הרישוי. במידה והשימוש ברכב הינו לצורכי עסקי התאגיד (אשר עסקאותיו חייבות במע"מ) וחשבוניות המס מוצאות ע"ש התאגיד, רשאי התאגיד לנכות מס תשומות בגין הרכב (הכול בכפוף להוראות חוק מע"מ והתקנות שהותקנו על פיו בנושא ניכוי מס תשומות).

פרק ו: שונות

6.1 חובות אבודים

6.1.1 ניכוי חובות אבודים לצרכי מס הכנסה

חובות עסקיים אבודים מותרים בניכוי לצורך מס הכנסה. חוב אבוד, בהתאם לעמדת רשות המיסים, הינו חוב אשר אפסו הסיכויים לגבייתו (כגון, החייב פשט רגל). על הנישום להוכיח כי נעשו כל המאמצים לגביית החוב.

יש לציין כי ניכוי חוב אבוד כהוצאה לצורך מס אינו מהווה ויתור על חוב, והנישום רשאי להמשיך ולדרוש את פירעון החוב.

6.1.2 החזר מע"מ בגין חוב אבוד

בהתקיים התנאים להלן ניתן לדרוש החזר מע"מ בגין חוב אבוד: (א) בוצעה עסקה, (ב) הוצאה חשבונית מס ושולם מע"מ, (ג) תמורת העסקה לא התקבלה, ו-(ד) החוב מוגדר כ-"אבוד".

פרשנות מנהל מע"מ להגדרת "חוב אבוד" (כאמור בהוראת פרשנות מס' 1/2000) מצומצמת ביותר. בהתאם להוראת הפרשנות, בהתקיים אחד התנאים להלן יוגדר חוב כאבוד: (א) חוב לעוסק של חייב שננקטו כנגדו הליכי פירוק או פשיטת רגל, לפי העניין, (ב) חוב לעוסק שננקטו לגביו הליכי הוצאה לפועל ופעילות הגבייה לא הניבה תוצאות, או (ג) חוב שנמחק במסגרת הסדר על-פי סעיף 350 לחוק החברות, שאושר בפסק דין סופי של בית המשפט (הסדר נושים). כמו כן, בהתאם להוראת הפרשנות, במידה ולא ננקטו הליכי הוצאה לפועל כנגד החייב לא יוכר החוב כאבוד, אלא אם כן, יוכח כי החייב נפטר ואין בעיזבונו נכסים הניתנים למימוש, או החייב עזב את הארץ ואין לו נכסים הניתנים למימוש בישראל, או כאשר סכום החוב אינו גבוה – יוכח להנחת דעתו של המנהל שננקטו הליכי גבייה ראויים אשר לא הניבו תוצאות.

הגדרת "חוב אבוד" בהוראת הפרשנות, לדעתנו, מחמירה יתר על המידה ויש לבחון כל מקרה לגופו. לא זו בלבד, בהוראת הפרשנות נקבעה תקופת התיישנות של שלוש שנים (בכפוף להתאמות) לשם קבלת החזר מע"מ בגין חוב אבוד. גם הוראה זו, לדעתנו, אינה הולמת את תכלית החוק.

לצורך קבלת ההחזר, על העוסק להוציא הודעת זיכוי, ובהתאם, להפחית את סכום העסקאות וסכום המע"מ בדו"ח התקופתי המתייחס. טרם הוצאת הודעת זיכוי, נדרש העוסק למסור **הודעה** על כך למנהל מע"מ, אשר תכלול, בין היתר, מסמכים רלוונטיים ודוחות תקופתיים.

יש לציין כי דרישה להחזר מע"מ בגין חוב אבוד אינה מהווה ויתור על חוב, והעוסק רשאי להמשיך ולדרוש את פירעון החוב. במקביל, תמורה שהתקבלה בגין חוב שנדרש כאבוד חייבת במע"מ במועד קבלתה.

6.2 הפרשות

הפרשות חשבונאיות, כגון, הפרשה לתביעות משפטיות והפרשה לאחריות, הכרוכות בפעילות הנישום, ניתנות לניכוי במידה והן ניתנות לאומדן מהימן וקיימת סבירות גבוהה ליציאה של משאבים כלכליים.

6.3 תרומות

תרומה למוסד ציבורי מוכר, בכפוף לרצפה ולתקרה להלן, מקנה זיכוי מס בשיעור של 35% ליחיד וזיכוי מס בשיעור של מס חברות (31%) לחברות (בשנת 2005 – 35% הן לחברות והן ליחידים).
הסכום המזערי לתרומות – 370 ש"ח.
הסכום המירבי לתרומות – 2,216,000 ש"ח (טרם פורסם ברשומות) או 30% מההכנסה החייבת, לפי הנמוך.

סכום תרומה העולה על התקרה לעיל יועבר לשלוש שנות המס הבאות, ובלבד שלא יינתן זיכוי מס בשלוש שנות המס כאמור מעל לתקרת הזיכוי באותה שנת מס. זיכוי המס מותנה בהמצאת קבלה מקורית. כמו כן, נדרש כי על הקבלה יצוין כי למוסד אישור לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה.

6.4 מחירי העברה

סעיף 85א לפקודת מס הכנסה קובע הוראות בדבר מחירי העברה בעסקה בינלאומית. הסעיף קובע כי בעסקה בינלאומית בה מתקיימים "יחסים מיוחדים" שבשלם נקבע מחיר לעסקה או נקבעו תנאים אחרים לעסקה, כך שהופקו פחות רווחים מאשר היו מופקים אילו היתה העסקה מתבצעת בתנאי שוק, תדווח העסקה בהתאם לתנאי השוק ותחויב במס בהתאם.

ביום 30 באוקטובר 2006 אושרו בכנסת תקנות מכח סעיף 85א לפקודה. התקנות מגדירות כללים לקביעת מחיר עסקה עם תושב חוץ במקרים בהם קיימים "יחסים מיוחדים" עם תושב החוץ ועקב כך נקבע לעסקה מחיר אשר אינו משקף את "מחיר השוק", או מה שהיה ניתן לצפות בעסקה בין קונה מרצון למוכר מרצון, ובשל כך הרווח שהופק מהעסקה הוא נמוך מהרווח שהיה מופק אילו מחיר העסקה לא היה מושפע מ"היחסים המיוחדים" בין הצדדים.

מטרתן של התקנות היא לקבוע סביבה אנטי-תכנונית והן קובעות, כדלהלן:

- שיטות להכרה במחיר העסקה או בתנאיה כמחיר שוק או כתנאי שוק.
- חובת דיווח שנתית מצומצמת על ביצוע עסקה בינלאומית.

- חובת דיווח מקיפה על העסקה האמורה הכוללת גם חקר שוק שביצע הנישום – על פי דרישה של פקיד השומה.

תחילת התקנות מיום 30 באוקטובר 2006 (מועד פרסום התקנות).

6.5 ניהול ספרים

אדם נדרש לנהל פנקסים (ספרים) בגין הכנסה מעסק או משלח יד (סעיף 130 לפקודה). אי ניהול פנקסים כנדרש עשוי לגרור סנקציות משמעותיות.

סוג הפנקסים אותם יש לנהל ואופן ניהולם אינו קבוע ונגזר, בין היתר, מסוג העסק, מחזור העסק (כולל מע"מ) ומספר המועסקים בו. גידול (או קיטון) בהכנסות העסק או במספר המועסקים בו עשוי לחייב התאמה משמעותית של סוגי הפנקסים אותם נדרש לנהל העסק.

לקראת תום שנת המס יש לבחון האם העסק מנהל פנקסים כנדרש והאם חלו שינויים בעסק המחייבים התאמת סוגי הפנקסים שיש לנהל בשנת 2006.

בטבלה להלן מפורטים התנאים המחייבים ניהול מערכת חשבונות כפולה:

תוספת להוראות ניהול ספרים	פעילות	תנאים לחיוב בניהול מערכת חשבונות כפולה (*)
א	יצרנים	מחזור מעל 3 מיליון ש"ח או 18 מועסקים ומעלה.
ב	סיטונאים	מחזור מעל 3 מיליון ש"ח או 4 מועסקים ומעלה.
ג	קמעונאים	מחזור מעל 3 מיליון ש"ח או 7 מועסקים ומעלה.
ד	קבלנים	עלות בניה או מחזור מעל 3 מיליון ש"ח.
ז	בתי ספר לנהיגה	הפעלת 5 כלי רכב ללימוד נהיגה או יותר.
ח	בתי ספר	מספר התלמידים הממוצע עולה על 150.
ט	סוחרי מקרקעין	מחזור בתוספת עלות מלאי לסוף שנה מעל 9 מיליון ש"ח.
ט	מתווכי מקרקעין	עמלה שנתית מעל 490 אלפי ש"ח.
י	סוחרי רכב	מחזור מעל 9 מיליון ש"ח.
י	מתווכי רכב	עמלה שנתית מעל 370 אלפי ש"ח.
יא	נותני שירותים ואחרים	מחזור מעל 1.7 מיליון ש"ח.
יא	מוסכים	מחזור מעל 2.35 מיליון ש"ח.
יב	חקלאים	מחזור מעל 4.1 מיליון ש"ח או שטח כולל של נטיעות העולה על 375 דונם.
יד	תחנות דלק	מי שעוסק במכירת דלק ומתן שירותי סיכה או רחיצה.
יד	תחנות דלק	מי שעוסק במכירת דלק (בלבד) וכמות הבנזין שנקנתה בשנת המס הקודמת עלתה על 2 מיליון ליטר.
טו	סוכנות ביטוח	סוכן של חברת ביטוח המורשה להדפסת פוליסות ביטוח.
טז	יהלומן	כל יהלומן, למעט אם עיקר עיסוקו עיבוד יהלומים מחומר גלם של אחרים או תיווך ביהלומים.

(*) מחזור – סכום המכירות (כולל מע"מ) בשנת המס הקודמת. מי שהייתה לו פעילות רק בחלק משנת המס נדרש להתאים את סכום המחזור בשנה הקודמת באופן יחסי, בהתאם לחודשי הפעילות.

6.6 ניכוי מס במקור משירותים או נכסים

חובת ניכוי מס במקור מתשלומים בעד שירותים או נכסים חלה בהתאם לצו מס הכנסה (קביעת תשלומים בעד שירותים או נכסים כהכנסה), תשל"ז-1977, ותקנות מס הכנסה (ניכוי מתשלומים בעד שירותים או נכסים), תשל"ז- 1977.

לא כל אדם חייב בניכוי מס במקור משירותים ונכסים. חברה, ככלל, חייבת בניכוי מס במקור משירותים ונכסים במידה והיקף הכנסותיה (כולל מע"מ) עולה על 4.3 מיליון ש"ח או שהיא חייבת בניהול מערכת חשבונות כפולה בהתאם להוראות ניהול פנקסים. יחיד, ככלל, חייב בניכוי מס במקור משירותים ונכסים במידה ועליו לנהל מערכת חשבונות כפולה בהתאם להוראות ניהול פנקסים. לעניין חובת ניהול מערכת חשבונות כפולה ראה סעיף 6.4 לעיל – ניהול ספרים. כמו כן, תשלומים בעד נכסים ושירותים ששווים אינו עולה על 4,080 ש"ח לא כולל מע"מ (בשנת 2005 – 3,960 ש"ח) אינם חייבים בניכוי מס במקור. בהתאם לעמדת רשות המיסים, הפטור הנ"ל יחול רק על תשלומים חד פעמיים לספק או נותן שירותים שאין לו חשבון חו"ז אצל המשלם.

שיעור הניכוי הינו 30%, במידה והמקבל אינו מציג אישור מפקיד השומה.
יודגש כי אין לראות כתשלומים בעד "נכסים או שירותים" תשלומים לגביהם נקבעה חובה ספציפית לניכוי מס במקור, כגון, שכר עבודה, שכר סופרים, שכר דירקטורים, שירותי משרד, שכר דירה ועוד.

6.7 מועדי דיווח ותשלום

בטבלה להלן מפורטים נושאים עיקריים בגינם נדרש דיווח למס הכנסה ומס שבח ומועד הדיווח הנדרש:

אירוע	מועד הדיווח
<u>מס הכנסה - דוחות</u>	
הגשת דוח שנתי	עד 30 באפריל של השנה העוקבת .
הגשת דוח שנתי למי שהדוח שלו מבוסס על שיטת החשבונאות הכפולה	עד ליום 31 במאי של השנה העוקבת.
הגשת דוחות סוף שנה למס הכנסה ניכויים (טופס 126 ו-856)	עד ליום 31 במרץ של השנה העוקבת.
הגשת הצהרת הון	עד 120 יום מיום הדרישה.
<u>מס הכנסה – רווח הון</u>	
מכירת נכס הון	עד 30 יום מ"יום המכירה".
העברת נכסים לפי סעיף 104 לפקודה	עד 30 יום ממועד העברת הנכס .
פטור ממס רווח הון לתושב חוץ במכירת נייר ערך	עד 30 יום ממועד הרכישה.
החלת סעיף 101 לפקודה (*)	עם הגשת הדוח הראשון לאחר ההנפקה.

אירוע	מועד הדיווח
פתיחת עסק	לא יאוחר מיום פתיחת העסק.
תחולת חוק התיאומים	במועד הגשת הדוח השנתי.
הקצאת מניות לעובדים (סעיף 102) – מסלול נאמן	עד 30 ימים טרם ההקצאה.
הקצאת מניות לעובדים (סעיף 102)	עד 90 ימים לאחר ההקצאה.
הודעה על שינוי בן זוג רשום	עד שלושה חודשים לפני תחילת שנת המס.
בקשה לחישוב נפרד לפי סעיף 66(ה)	עד חודש לפני תחילת שנת המס.
בקשה להיחשב כחברה משפחתית לפי סעיף 64א **(**)**	עד 30 בנובמבר או 3 חודשים לאחר ההתאגדות, לפי העניין.
בקשה לביטול מעמדה של חברה כחברה משפחתית	עד למועד הגשת הדוח שנתי.
פרה רולינג - מס הכנסה	עד המועד החוקי להגשת הדוח השנתי.
הודעה על שנת הבחירה לפי החוק לעידוד השקעות הון	עד לתום השנה העוקבת.
הודעה על נאמנות	במסגרת דוח המס לאותה שנה.
החלת התקנות הדולריות	עד 30 יום מתחילת שנת המס.
<u>מס שבח</u>	
הצהרה על רכישה או מכירת זכות במקרקעין	עד 30 יום ממועד הרכישה/מכירה.
הגשת שומה עצמית על רכישה או מכירה זכות במקרקעין	עד 50 יום ממועד הרכישה/מכירה.
הודעה על יצירת נאמנות במקרקעין	עד 30 יום ממועד הרכישה .
פרה רולינג - מע"מ ומס שבח	טרם ביצוע הפעולה/העסקה.

(*) במסגרת תיקון 147 בוטל סעיף 101 לפקודה.

(**) במסגרת תיקון מס' 132 לפקודה, נקבע כי עם כניסתן לתוקף של תקנות שיותקנו מכוח סעיף 64א1 לפקודה בדבר חברה שקופה, יבוטל מעמדה של חברה משפחתית (**להרחבה ראה גם חוזר מיסים 17.06**).

בטבלה להלן מפורטים מועדי תשלום עיקריים למס הכנסה ומס שבח:

אירוע	מועד התשלום
תשלום מקדמות, ניכויים משכר עבודה ומקדמות בשל הוצאות עודפות.	15 לכל חודש או חודשיים.
מס במקור מריבית, מדיבידנד ומתשלומים לתושב חוץ	עד 7 ימים ממועד הניכוי.
פטור מלא מהפרשי הצמדה וריבית בגין תשלום מס עבור שנה קודמת.	עד 31 בינואר.
פטור של 50% מהפרשי הצמדה וריבית בגין תשלום מס עבור שנה קודמת.	עד 28 בפברואר.
פטור של 25% מהפרשי הצמדה וריבית בגין תשלום מס עבור שנה קודמת.	עד ליום 31 במרץ.
תשלום מס על פי הודעת שומה שאינה שנויה במחלוקת	עד 15 יום ממסירת הודעת השומה.
מקדמות בגין רווח הון	עד 30 יום מיום מכירת הנכס.
מקדמה בגין שכ"ד למגורים	עד 30 יום מיום קבלת ההכנסה.
תשלום מס שבח/מס רכישה	עד 50 יום ממועד המכירה/רכישה.
מקדמות בגין רווח הון מניירות ערך סחירים, כאשר לא נוכה בגינם מס במקור וכאשר מוטלת חובת הגשת דוח שנתי למס הכנסה	מדי 31 ביולי ו- 31 בינואר **(*).**

(*) בשנת 2006 נדחה מועד הדיווח ליום 31 ביולי 2006 (בגין עסקאות במחצית הראשונה של שנת 2006), ליום 31 באוקטובר 2006 **(להרחבה ראה גם חוזר מיסים 16.06)**.

נספח: מאמרים

א. אימוץ התקינה הבינלאומית - היבטי מיסוי[8]

בחודש נובמבר 2005 החליטה הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (להלן - "**הוועדה**") על אימוץ גורף של התקינה הבינלאומית, כך שהחל מהרבעון הראשון של שנת 2008 הדוחות הכספיים של חברות ציבוריות ייערכו בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומי (להלן גם: "**IFRS**").

לאור החלטת הועדה, כאמור, הוחלט אף **לאפשר אימוץ מוקדם** של התקינה הבינלאומית, החל מיום 31 ביולי 2006, כך שכל ישות תוכל לערוך את הדוחות הכספיים המתפרסמים לאחר 31 ביולי 2006 לפי ה- IFRS. חברות פרטיות, לעת עתה, אינן נדרשות (אך רשאיות) לאמץ את התקינה הבינלאומית.

אימוץ התקינה הבינלאומית בישראל הינו בגדר מהפכה בדיווח הכספי של תאגידים ומשול להחלפת שפה. להחלטה זו השפעות עקיפות משמעותיות, בין היתר, בנושא מיסוי תאגידים ויחידים.

פקודת מס הכנסה, החובקת למעלה מ- 400 עמודים, והחקיקה הנלווית לעיתים אינן כוללות הוראות דיווח בסיסיות לצורך מס. כך לדוגמה, אין עוררין כי להכרה בהכנסה ולמדידת הכנסה השלכות משמעותיות על הרווח המדווח. ברם, בפקודת מס הכנסה אין כל התייחסות לנושא (למעט מספר מצומצם של חריגים). כך גם לגבי הכרה ומדידה של הוצאות.

בהעדר התייחסות ספציפית בדיני המס יש לפנות לכללי חשבונאות מקובלים. כך לדוגמה, בפס"ד דיקלה[9] קובע השופט י. אנגלרד, כדלהלן: "*באין הוראות מחייבות בפקודה בדבר העיתוי הקובע (לניכוי הוצאות מוכרות), התשובה תימצא בכללי החשבונאות המקובלים על רואי חשבון*".

כתוצאה מההתפתחות הכלכלית המתמדת ומורכבותן וחדשנותן של העסקאות, היקף הנושאים לגביהם אין התייחסות ספציפית בדיני המס רק גדל עם חלוף הזמן. ללמדך, משקל כללי החשבונאות בקביעת ההכנסה החייבת של תאגידים (כמו גם יחידים) גדל משמעותית בעשור האחרון.

אימוץ התקינה הבינלאומית בישראל צפוי להשפיע משמעותית על הדיווח הכספי של תאגידים, וכפועל יוצא על היבטי המיסוי. להלן נפרט מספר דוגמאות להשפעת אימוץ התקינה הבינלאומית על מיסוי תאגידים:

[8] להרחבה ראה חוברת המשרד "**IFRS -אימוץ התקינה הבינלאומית**".
[9] ע"א 3348/97 פקיד שומה למפעלים גדולים נ' דיקלה, חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ, "מיסים" טו/5.

- **מעבר למדידה על פי שווי הוגן**

המהות העיקרית של אימוץ התקינה הבינלאומית הינה מעבר למדידה של נכסים והתחייבויות לפי שווי הוגן. כך לדוגמה, תקן בינלאומי מס' 40 בדבר נדל"ן להשקעה מאפשר למדוד נדל"ן מניב לפי שווי הוגן ולזקוף את ההפרשים לדוח רווח והפסד.

במגזרים מסוימים, כגון, מגזר הנדל"ן המניב, אימוץ התקינה הבינלאומית עשוי להביא לגידול משמעותי בהון העצמי וברווח המדווח. רווחים אלה (משערוך) אינם חייבים במס הכנסה וניתן יהיה לחלקם כדיבידנד (בכפוף להוראות חוק החברות).

- **הכרה ומדידה של הכנסה**

פקודת מס הכנסה אינה קובעת כללים להכרה ולמדידה של הכנסה (למעט מספר מצומצם של חריגים, ראה, לדוגמה, סעיפים 8א, 8ב ו- 8ג לפקודת מס הכנסה), והפסיקה בנושא אימצה, ככלל, את כללי החשבונאות.

במסגרת אימוץ התקינה הבינלאומית, פורסם תקן 25 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בדבר הכנסות (להלן גם: "**התקן**" או "**תקן מס' 25**") שתחילתו מיום 1 בינואר 2006. תקן מס' 25 קובע עקרונות להכרה ולמדידה של הכנסה ממכירת טובין, מתן שירותים ומשימוש של אחרים בנכסי החברה (ריבית, דיבידנד ותמלוגים).

לעניין הכרה בהכנסה התקן אינו כולל שינויים משמעותיים ביחס לפרקטיקה הנוהגת, זאת בניגוד למדידה של הכנסה. בעבר, על פי רוב, תאגידים נהגו למדוד הכנסה על פי סכום התמורה הנקוב, גם כאשר אין העברת מזומנים במועד העסקה.

בהתאם לתקן 25, הכנסה תימדד לפי השווי ההוגן של התמורה שהתקבלה או שתתקבל. כך לדוגמה, מכירת טובין (או מתן שירותים) באשראי כוללת במהות שתי עסקאות - מכירת טובין ועסקת מימון. בהתאם, נדרש התאגיד לפצל את תמורת המכירה. הסכום שייוחס למכירת טובין (או הספקת שירותים) יוכר כהכנסה במועד מסירת הטובין (ובהתקיים התנאים להכרה בהכנסה) וסכום המימון יוכר כהכנסה על פני תקופת האשראי.

לדוגמה, פירמה מכרה טובין תמורת 1,100 אלפי ש"ח, והעניקה ללקוח אשראי לשנה, אשר אינו נושא ריבית או הפרשי הצמדה. שיעור הריבית השנתית במשק הינו 10%. במקרה כאמור, במועד מסירת הטובין תוכר הכנסה בסך של 1,000 אלפי ש"ח (=1,100/1.1) והיתרה, בסך 100 אלפי ש"ח, תוכר על פני תקופת האשראי.

- **פיצול אגרות חוב להמרה**

אגרות חוב להמרה כוללות במהות שני רכיבים - רכיב הוני (אופציה) ורכיב התחייבותי (אג"ח סטרייט). בהעדר כללים בפקודת מס הכנסה לפיצול אגרות חוב להמרה, כאמור, יש ליישם כללי חשבונאות מקובלים. בעבר, בהתאם לגילוי דעת מס' 53 של לשכת רואי חשבון בישראל, אגרות חוב להמרה טופלו כמקשה אחת, בהתאם לסבירות ההמרה.

בהתאם לתקן חשבונאות מס' 22 בדבר מכשירים פיננסים: גילוי והצגה (להלן: "**תקן מס' 22**"), שתחילתו מיום 1 בינואר 2006, יש לסווג בנפרד את הרכיב ההוני והרכיב ההתחייבותי בהתאם לשווים ההוגן. כל אחד מהרכיבים יטופל בהתאם. לאמור, התמורה המיוחסת לרכיב ההוני תיכלל בהון העצמי ואילו התמורה המיוחסת לרכיב ההתחייבותי תטופל כהתחייבות.

כתוצאה מכך, יחול גידול בהוצאות המימון שיוכרו בדוחות הכספיים. הואיל ותיוחס פרמיה נמוכה יותר לרכיב ההתחייבותי (או ניכיון גבוה יותר).

- **עסקאות גידור**

לאופן סיווגה של עסקה, כעסקת גידור או לאו, עשויה להיות השפעה משמעותית על תוצאות המיסוי (לרבות, שיעור המס, קיזוז הפסדים ועיתוי ההכרה ברווח או בהפסד).

סעיף 101א(א)(6) לפקודת מס הכנסה מסמיך את שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע לעניין ניירות ערך הנסחרים בבורסה ולעניין עסקאות עתידיות, בין היתר, הוראות למקרים בהם תיחשב עסקה עתידית כעסקת גידור. שר האוצר טרם השתמש בסמכותו כאמור.

בישראל אין פרסום מקצועי בנושא והפרקטיקה מבוססת בעיקר על התקינה האמריקנית הישנה (תקן אמריקני מס' 52 (FAS)). הדרישות של התקינה הבינלאומית לסיווג עסקה כעסקת גידור מחמירות שבעתיים, ביחס לפרקטיקה המקובלת כיום בישראל. כפועל יוצא, עם אימוץ התקינה הבינלאומית בנושא (לגבי חברות ציבוריות, לכל המאוחר 1 בינואר 2008) עסקאות אשר מוגדרות כיום כ"עסקאות גידור" לא בהכרח יקיימו את דרישות התקינה הבינלאומית לסיווגן כאמור.

- **מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים**

כאשר נרכשת פעילות עסקית, ייחוס התמורה לנכסים ולהתחייבויות של הפעילות הנרכשת, ככלל, ולסכום שמיוחס למוניטין ולנכסים בלתי מוחשיים, בפרט, כרוך בקשיים.

להבחנה בין מוניטין לבין נכסים בלתי מוחשיים, על פי רוב, השפעה משמעותית על תוצאות המיסוי. רווח הון בידי יחיד ממכירת מוניטין (שלא שולם בעד רכישתו) חייב במס בשיעור של עד 20% (ולגבי חברה - 25%), יהא אשר יהא המועד בו צמח הרווח. לעומת זאת, רווח הון ממכירת נכס אחר, שנרכש לפני 1 בינואר 2003, יחולק לינארית ויחויב במס, כדלהלן: החלק שנצמח לפני 1.1.2003 חייב במס

בהתאם לשיעורי המס ה"רגילים" ואילו הרווח שנצמח לאחר מועד זה חייב במס בהתאם לשיעור מס רווח הון. לא זו בלבד, תקנה 1 לתקנות מס הכנסה (שיעור פחת למוניטין), התשס"ג-2003, מתירה ניכוי פחת בגין מוניטין (בשיעור של 10% לשנה). לעומת זאת, לנכסים בלתי מוחשיים אחרים לא נקבעו שיעורי פחת, ועל כן, לכאורה, לא ניתן להפחיתם לצורכי מס (לעניות דעתנו, ניתן לדרוש בניכוי הוצאות פחת בגין נכסים בלתי מוחשיים, לאור הפסיקה המודרנית ותכלית החקיקה).

בפסק דין שרון (ע"א 7493/98, ע"א 7543/98, ע"א 5321/98, ע"א 5936/98, ע"א 7479/98, ע"א 6690/99, שלמה שרון ואחרים נ' פקיד שומה - יחידה ארצית לשומה) אימץ בית המשפט את שיטת השארית, הנהוגה בחשבונאות, לחישוב ערכו של מוניטין. בהתאם לשיטה זו, תמורת העסקה מיוחסת לשווים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים של הפעילות הנרכשת והיתרה היא המוניטין של הפעילות.

בחודש מרץ 2006 פורסם תקן חשבונאות מס' 20 המחודש בדבר הטיפול החשבונאי במוניטין ובנכסים בלתי מוחשיים של חברה מוחזקת (להלן: "**תקן 20 המחודש**"), אשר תחילתו מיום 1 בינואר 2006. תקן 20 המחודש מבהיר כי יש לייחס עודפי עלות לנכסים בלתי מוחשיים המקיימים את התנאים להכרה בנפרד בדוחות הכספיים (כגון, תיקי לקוחות, סודות מסחריים וכדומה).

כתוצאה מכך, צפוי גידול בהכרה של נכסים בלתי מוחשיים בדוחות הכספיים ולצורך מס, על חשבון המוניטין.

ב. מיסוי קרנות גידור

קרן גידור, ככלל, הינה הסדר שמטרתו השקעה משותפת במכשירים פיננסים והפקת רווחים משותפת מהחזקתם ומכל עסקה בהם, בכל מצב שוק (Absolute Return). למעשה, קרן גידור (להלן גם "**קרן**") הינה במהות קרן נאמנות גמישה ללא פיקוח ומגבלות משמעותיים.

מבנה ההתאגדות המקובל לקרן גידור הינו שותפות מוגבלת או חברה שקופה לצורך מס. השותפות מורכבת משותפים מוגבלים ושותף כללי (הישות המנהלת). יתרונות מבנה מס זה הם שמירת שיעורי המס החלים על השותפים ואפשרות קיזוז הפסדי השותפים בקרן כנגד רווחים והכנסות ממקורות אחרים, ולהיפך (בכפוף לסלי הקיזוז).

בניגוד למיסוי קרנות נאמנות, מיסוי קרנות גידור והשותפים בהן לא הוסדר במפורש בפקודת מס הכנסה (להלן: "**הפקודה**"). לדעתנו, הוראות המיסוי צריכות להיות דומות, בהתאמות מסוימות, למיסוי קרנות נאמנות ובעלי היחידות בהן. ברם, אין הדבר כך בהכרח.

סעיף 63 לפקודה דן במיסוי שותפויות וקובע כי הכנסות השותפות ייוחסו לכל שותף על פי חלקו. כלומר, פקודת מס הכנסה אינה מטילה מס על השותפות עצמה, אלא על השותפים בה (השותפות אינה

"נישום" לעניין פקודת מס הכנסה). יחד עם זאת, על פי עמדת רשות המיסים, מקור ההכנסה של השותפות יישמר. כך לדוגמה, אם לשותפות הכנסות מריבית לפי סעיף 2(1) לפקודה כך גם תסווג ההכנסה בידי כל אחד מהשותפים.

עיסוקן של קרנות גידור הינו על פי רוב השקעה במכשירים פיננסים. הקרנות מבצעות מספר רב של פעולות בשנה בניירות ערך, בהיקף כספי משמעותי, וזאת באמצעות מנגנון עסקי המורכב, בין היתר, מיועצי השקעות ומעובדים בעל ידע מקצועי במסחר בניירות ערך. כפועל יוצא, לכאורה, על פי רוב, הכנסות ורווחי השותפים בקרן גידור הינם בגדר הכנסות מעסק (ראה, לדוגמה, פס"ד מזרחי[10], פס"ד מושקוביץ[11], פס"ד אסל[12], פס"ד ברנר[13], פס"ד קרית יהודית[14], פס"ד אלמור[15] ופס"ד מרכז הקרח[16]).

ברם, קרן גידור, בדומה לקרן נאמנות, הינה "צינור" להשקעה במכשירים פיננסים. השותפים המוגבלים אינם נוטלים חלק בפעילות הקרן. יתר על כן, בהתאם לעמדת רשות המיסים (סעיף 5 לחוזר מס הכנסה 13/2004 משפטית, בדבר סיווג הכנסות מניירות ערך ועסקאות עתידיות) הכנסות ורווחי משקיע המבצע מספר רב של פעולות בניירות ערך באמצעות מנהל תיקים לא יסווגו כהכנסה מעסק.

יש לציין כי כאשר תכלית ההשקעה בקרן היא להגן על השקעה הונית (עסקת גידור) גם רווחי המשקיע יסווגו כהוניים, ולהיפך. טרם נקבעו על ידי שר האוצר תנאים לסיווג עסקה כעסקת גידור. עד אז, יש ליישם כללי חשבונאות מקובלים (בתקינה הבינלאומית הנושא מוסדר בתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 (IAS) בדבר מכשירים פיננסים: הכרה ומדידה).

רשות המיסים מכירה באנומליה הנ"ל. בהחלטות מיסוי 14/06 ו- 15/06 (אשר פורסמו בקובץ החלטות המיסוי לרבעון הראשון של שנת 2006) אימצה רשות המיסים את העיקרון לפיו רווחי והכנסות השותפים המוגבלים בקרן אינן הכנסות מעסק, אלא הכנסות פסיביות (בכפוף למגבלות מסוימות). יחד עם זאת, הוטל "קנס" בשיעור של 5% על שותפים מוגבלים יחידים, מס בשיעור של 25% במקום 20%. בהחלטות המיסוי עיוותי מס נוספים, אולם, נושא זה חורג מגדר רשימה זו.

לסיכום, השותפים המוגבלים בקרן גידור חשופים לסיווג הרווחים וההכנסות מהקרן כעסקיות. בכדי לצמצם כליל את אי הוודאות, מומלץ לפנות לרשות המיסים ולקבל אישור מקדמי בנושא. כמו כן, לדעתנו, היקף פעילותן של קרנות גידור וחשיבותן להתפתחות ויעילות שוק ההון, מחייב הסדרת הנושא בחקיקה.

---

[10] עמ"ה 35/82 מזרחי יצחק נ' פ"ש ירושלים, פד"א י"ב 269.
[11] עמ"ה 361/72 מושקוביץ נ' פ"ש ת"א 2, פד"א ד' 246.
[12] עמ"ה 504/65 אסל נ' פ"ש נתניה, פ"ד כ(3) 365.
[13] עמ"ה 155/97 צבי ברנר נ' פקיד שומה גוש דן, מסים יג-3,ה-21.
[14] עמ"ה 62/85 קרית יהודית, פרק תעשיתי בע"מ נ' פשמ"ג, פד"א י"ד 24.
[15] ע"א 111/83 אלמור נ' מנהל מע"מ, פ"ד לט' (4) 1.
[16] עמ"ה 1018/69 מרכז הקרח נ' פ"ש ת"א 1, פד"א ד' 15.

ג. מיסוי פיצויי נזיקין בגין נזקי מלחמה

מלחמת לבנון השנייה הייתה כרוכה בנזקים כלכליים למדינה, ככלל, ולתושבי הצפון ועוטף עזה, בפרט. בגין נזקים אלה עשויים להיות זכאים בעלי העסקים לפיצויי נזיקין. נשאלת השאלה, איפוא, האם פיצויים בגין נזקים שנגרמו לעסק, כתוצאה מפעולות איבה או מלחמה, חייבים במס ערך מוסף ו/או מס הכנסה.

א. מס ערך מוסף

סעיף 12 לחוק מע"מ ("**החוק**") קובע כי תרומה, תמיכה או מענק שקיבל עוסק יחשבו כחלק ממחיר עסקאותיו. ברם, הואיל וכוונת המחוקק לא הייתה למסות פיצויים בגין נזקי מלחמה, תקנה 3 לתקנות מע"מ קובעת במפורש כי פיצויים בגין נזקי מלחמה שניתנו מתקציב המדינה אינם בתחולת סעיף 12 לחוק.

כמו כן, פיצויים, ככלל, אינם בגדר עסקה לעניין חוק מע"מ. שהרי, לא נמכר נכס או ניתן שירות. כפועל יוצא, פיצויי נזיקין בגין נזקי מלחמה אינם חייבים במע"מ.

נשאלת השאלה, מה דין מס התשומות שנוכה בגין הנכסים שניזוקו. האם על העוסק להחזירו. אנו בדעה כי העוסק אינו נדרש להחזיר מס תשומות שנוכה כדין בגין הנכסים הנ"ל, אף על פי שבדיעבד התברר שהנכסים לא שימשו (או שימשו רק בחלקם) בעסקה חייבת במס (כאמור, הפיצוי אינו חייב במע"מ). יש לציין כי קיימת גם דעה אחרת, לפיה על העוסק להחזיר את מס התשומות שנוכה.

ב. מס הכנסה

פיצויי נזיקין בגין נזקי מלחמה ופעולות איבה אינם הכנסה מעסק (הם אינם אינטגרלים לפעילות העסקית). כמו כן, אין לראות בפיצוי תמורה בגין מכירת נכס (רווח הון), הואיל ולא בוצע מכר של נכס (ראה גם לעיל דיון בנושא החבות במע"מ). כפועל יוצא, לדעתנו, פיצויי נזיקין אינם בתחולת בסיס המס.[17]

בהעדר הוראה מפורשת אחרת, עלויות תיקון הנזק ניתנות לניכוי כהוצאות לצורך ייצור הכנסה. יחד עם זאת, לא מן הנמנע שרשות המיסים תבקש לשלול את זכאות העסק לניכוי העלויות, בטענה שתכלית החקיקה מחייבת קיזוז עלויות התיקונים כנגד פיצויי הנזיקין.

בהערת אגב, נציין כי פיצוי הוני בגין מוות או חבלה פטורים ממס הכנסה לפי סעיף 9(7) לפקודה. כך גם לגבי קצבאות המשתלמות לנפגעי מלחמה או פעולות איבה.

[17] יצוין כי עמדת רשות המיסים הינה שהפיצויים חייבים במס הכנסה.